

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI



YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GÜRBÜZ DOĞAN EKŞİOĞLU İLLÜSTRASYONLARININ
MİNİMALİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ**

DÖNDÜ KAYACIK

Danışman : Doç. Dr. Elif TARLAKAZAN

Jüri Üyesi : Doç. Sevinç KÖSEOĞLU ULUBATLI

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Sofya Cihan CANBOLAT

KASTAMONU-2025

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Döndü KAYACIK

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜRBÜZ DOĞAN EKŞİOĞLU İLLÜSTRASYONLARININ MINİMALİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ

DÖNDÜ KAYACIK

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI DANIŞMAN: DOÇ. DR. ELİF TARLAKAZAN

Tarihten günümüze insanlar, iletişim kurmak amacıyla çeşitli yöntemler kullanmışlardır. Bu iletişim çabaları, mağara duvarlarına yapılan çizimlerle başlamış ve zamanla gelişerek günümüze kadar ulaşmıştır. Bu gelişmelerin ışığında illüstrasyon sanatı ortaya çıkmış; insanlar duygu ve düşüncelerini bu yöntemle ifade ederek alıcıya mesaj iletme amacı gütmüşlerdir. İllüstrasyonun geçmişi dünya genelinde oldukça eskiye dayanmasına rağmen, Türkiye’de bu sanat dalı özellikle Cumhuriyet’in ilanı ve matbaanın gelişmesiyle birlikte anlamlı bir ilerleme göstermiştir. Bu süreçte Türk grafik tasarımcıları, illüstrasyon sanatının gelişmesine öncülük etmiş ve onu günümüze taşımışlardır. Cumhuriyet sonrası dönemde dergi, gazete, ambalaj gibi çeşitli iletişim araçlarında farklı illüstrasyon örneklerine rastlamak mümkündür. Geçmişte insanlar iletişim için daha çok bu tür basılı araçları kullanırken, günümüzde sosyal medya sayesinde duygu, düşünce ve mesajlarını kilometrelerce uzağa anında iletebilmektedirler. Resimleme yöntemi ile sosyal medya mecralarının birleşimi, mesaj iletimini çok daha farklı bir boyuta taşımıştır. Sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi içerikli mesajlar; illüstrasyon sanatçıları tarafından hayal gücü ile biçimlendirilerek görselleştirilmektedir. Günümüzde bu illüstrasyonlar sade, yani minimal bir biçim kazanmıştır. Bu yaklaşımın amacı, iletilmek istenen mesajı açık ve yalın bir dille sunmaktır. Minimalizm sanatı ile illüstrasyonun birleşiminden doğan bu görsel anlatım dili, sosyal medyada yaygın şekilde yer bulmaktadır. Günümüzün önemli sanatçılarından biri olan Gürbüz Doğan Ekşioğlu, sosyal medya üzerinden bu illüstrasyon akımının öncü ve taşıyıcı isimlerindedir. Bu çalışmada, Ekşioğlu’nun sosyal mecralarda paylaştığı illüstrasyonları, minimalizm sanat anlayışı çerçevesinde incelenmiştir. 2024 yılına ait yirmi illüstrasyon; sanatçının genel sanat yaklaşımı bağlamında değerlendirilmiş, çizgi, ton, doku, renk, leke, oran-orantı ve üslup gibi tasarım ilkeleri doğrultusunda analiz edilerek yorumlanmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: İllüstrasyon, Gürbüz Doğan Ekşioğlu, Minimalizm, Grafik Tasarım, Simgesellik

Haziran 2025, 62 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

EXAMINATION OF GÜRBÜZ DOĞAN EKŞİOĞLU'S DRAWINGS IN TERMS OF MINIMALISM

DÖNDÜ KAYACIK

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF FINE ARTS EDUCATION
SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. ELİF TARLAKAZAN

From history to the present day, people have used various methods to communicate. These communication efforts started with drawings made on cave walls and developed over time and reached to the present day. In the light of these developments, the art of illustration has emerged; people have aimed to convey messages to the receiver by expressing their feelings and thoughts with this method. Although the history of illustration is quite old throughout the world, this art branch in Turkey has shown a significant progress, especially with the proclamation of the Republic and the development of the printing press. In this process, Turkish graphic designers pioneered the development of illustration art and carried it to the present day. In the post-Republican period, it is possible to come across different examples of illustration in various communication tools such as magazines, newspapers and packaging. While in the past, people mostly used such printed tools for communication, today, thanks to social media, they can instantly convey their feelings, thoughts and messages kilometers away. The combination of the illustration method and social media channels has taken message transmission to a much different dimension. Messages with social, economic, cultural and political content are visualized by illustration artists by shaping them with imagination. Today, these illustrations have gained a simple, i.e. minimal form. The aim of this approach is to present the message in a clear and simple language. This visual expression language, born from the combination of minimalism art and illustration, is widely used in social media. Gürbüz Doğan Ekşioğlu, one of today's important artists, is one of the pioneers and carriers of this illustration trend on social media. In this study, Ekşioğlu's illustrations shared on social media are analyzed within the framework of minimalism. Twenty illustrations from 2024 were evaluated in the context of the artist's general artistic approach, analyzed and interpreted in line with design principles such as line, tone, texture, color, stain, proportion-proportion and style.

KEYWORDS: Illustration, Gurbuz Dogan Eksioğlu, Minimalism, Graphic Design, Symbolism

June 2025, 62 Page

TEŞEKKÜR

Tez sürecim boyunca bilgi, deneyim ve akademik rehberliğiyle yönlendiren, sabrı, desteği ve manevi katkılarıyla yanımda olan danışmanım Doç. Dr. Elif Tarlakazan'a; akademik bilgi ve birikimleriyle çalışmama değerli katkılar sunan, aynı zamanda moral ve motivasyon desteğiyle süreci kolaylaştıran Doç. Dr. Burak Tarlakazan ile Dr. Öğr. Üyesi Sofya Cihan Canbolat'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bilgi ve birikimini benimle paylaşan, hayatımın her alanında olduğu gibi tez sürecimin de her aşamasında sabrıyla, desteğiyle ve manevi varlığıyla yanımda olan Ahmet Miraç Gündoğdu'ya içtenlikle teşekkür ederim.

Manevi destekleriyle her zaman yanımda olan aileme teşekkür ederim.

Döndü KAYACIK

Kastamonu, 2025

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAYI	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. GRAFİK TASARIM	3
2.1 Dünyada Grafik Tasarım Tarihi ve Gelişimine Kısa Bir Bakış	3
2.2 Türkiye’de Grafik Tasarım Tarihine Kısa Bir Bakış.....	7
2.3 Tasarım İlkeleri	8
3. İLLÜSTRASYON	13
3.1 İllüstrasyonun Dünya’da Tarihi Gelişimi.....	14
3.2 Türkiye’de İllüstrasyon	15
3.3 İllüstrasyon Türleri	16
4. MİNİMALİZM	20
4.1 Minimalizm’in Doğuşu ve Tarihi.....	20
4.2 Minimalist Sanat ve Grafik Tasarım	22
4.3 Minimalizm ve İllüstrasyon.....	24
5. GÜRBÜZ DOĞAN EKŞİOĞLU	26
5.1 Biyografi.....	26
6. YÖNTEM	28
6.1 Araştırma Modeli	28
6.2 Araştırma Evreni Ve Örneklemi.....	28
6.3 Veri Toplama Aracı.....	29
6.4 Verilerin Toplanması Ve Analizi	29
7. BULGULAR VE YORUM	30
7.1 Soma Faciası İllüstrasyonu.....	30
7.2 Narin Cinayeti İllüstrasyonu	31
7.3 Şehit Şeyda Yılmaz İllüstrasyonu	32
7.4 İzmir Yangını Sosyal İllüstrasyon.....	33
7.5 Küresel Isınma Sosyal İllüstrasyon	34
7.6 Deprem Konulu İllüstrasyon Çalışması.....	35
7.7 İzmir’de Elektrik Akımına Kapılarak Yaşamını Yitiren Vatandaşlarımız İçin Yapılmış İllüstrasyon.....	36
7.8 Hayvanları Koruma Konulu İllüstrasyon	37
7.9 İbrahim Oktugan’ın Bir Öğrencisi Tarafından Silahla Vurularak Öldürülmesini Ele Alan İllüstrasyon.....	38
7.10 Ağaçların Hayatımızdaki Önemi Konulu İllüstrasyon	39
7.11 Cumhuriyet’in 101. Yılı’nı Kutlayan İllüstrasyon.....	40
7.12 Muazzez İlmiye Çığ’ın Ölümü Konulu İllüstrasyon.....	41
7.13 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Konulu Afiş.....	42

7.14	3 Aralık Dünya Engelliler Günü Konulu İllüstrasyon.....	43
7.15	24 Kasım Öğretmenler Günü Konulu İllüstrasyon.....	44
7.16	10 Kasım Atatürk'ü Anma Konulu İllüstrasyon	45
7.17	11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü Konulu İllüstrasyon	46
7.18	Yeni Yıl Temalı İllüstrasyon	47
7.19	Ferdi Tayfur'un Ölümü Konulu İllüstrasyon	48
7.20	Bolu/Kartalkaya Otel Yangını Konulu İllüstrasyon	49
8.	SONUÇ VE ÖNERİLER	50
	KAYNAKÇA	52
	EK A - Gürbüz Doğan Ekşiöglü İle Röportaj ve Fotoğraf.....	59



ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 2.1 Altamira Mağarası	4
Görsel 2.2 Hammurabi Kanunları	5
Görsel 2.3 Papirüs Kağıdı	6
Görsel 2.4 Diamond Sutra Çin’de İlk Kitap Baskısı.....	6
Görsel 2.5 İhap Hulusi Görey Kitap Kapağı Çalışması	7
Görsel 2.6 Denge.....	9
Görsel 2.7 Hiyerarşi	9
Görsel 2.8 Örüntü.....	9
Görsel 2.9 Ritim	10
Görsel 2.10 Boşluk.....	10
Görsel 2.11 Orantı.....	11
Görsel 2.12 Vurgu.....	11
Görsel 2.13 Hareket	11
Görsel 2.14 Uyum	12
Görsel 2.15 Kontrast	12
Görsel 3.1 İllüstrasyon	13
Görsel 3.2 “Chines Diamod Sutra of AD 868”	14
Görsel 3.3 Tarih-i Hind’l Garbi	15
Görsel 3.4 Ambalaj İllüstrasyonu	16
Görsel 3.5 Hikaye İllüstrasyonları	17
Görsel 3.6 Gürbüz Doğan Ekşioğlu 1 Mayıs Konulu Sosyal Medya İllüst.	18
Görsel 4.1 Hyena Stomp 1962 Frank Stella.....	20
Görsel 4.2 Carl Andre “Equivalent VIII”	21
Görsel 4.3 Donald Judd Minimalist Eser	22
Görsel 4.4 IER Ciclo de Cine Sobre el Transit	
Görsel 4.5 Zafer 1945	23
Görsel 4.6 Pink Floyd The Dark Side of The Moon, Albüm Kapağı	24
Görsel 4.7 We Can Do It İllüstrasyon Afişi, 1943	25
Görsel 4.8 “Obama” İçin Hazırlanan İllüstrasyon Afiş	25
Görsel 5.1 Gürbüz Doğan Ekşioğlu	26
Görsel 7.1 Soma faciası illüstrasyonu.....	30
Görsel 7.2 Türkiye’de yaşanan Narin cinayeti illüstrasyonu	31
Görsel 7.3 Şehit Şeyda Yılmaz konulu illüstrasyon	32
Görsel 7.4 İzmir yangını sosyal illüstrasyon.....	33
Görsel 7.5 Kürsel ısınma sosyal illüstrasyon	34
Görsel 7.6 Deprem konulu illüstrasyon çalışması	35
Görsel 7.7 İzmir’de elektrik akımına kapılarak yaşamını yitiren vatandaşlarımız için yapılmış illüstrasyon	36
Görsel 7.8 Hayvanları koruma konulu illüstrasyon	37
Görsel 7.9 İbrahim Otugan’ın bir öğrencisi tarafından silahla vurularak öldürülmesini ele alan illüstrasyon.....	38
Görsel 7.10 Ağaçların hayatımızdaki önemi konulu illüstrasyon	39
Görsel 7.11 Cumhuriyet’in 101. Yılımı kutlayan illüstrasyon.....	40
Görsel 7.12 Muazzez İlmiye Çığ İllüstrasyon.....	41

Görsel 7.13 25 Kasım kadına yönelik şiddete karşı uluslararası mücadele günü konulu afiş	42
Görsel 7.14 3 Aralık dünya engelliler günü konulu illüstrasyon	43
Görsel 7.15 24 Kasım öğretmenler günü konulu illüstrasyon.....	44
Görsel 7.16 10 Kasım Atatürk'ü anma konulu illüstrasyon.....	45
Görsel 7.17 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü Konulu İllüstrasyon	46
Görsel 7.18 Yeni Yıl Temalı İllüstrasyon	47
Görsel 7.19 Ferdi Tayfur'un Ölümü Konulu İllüstrasyon	48
Görsel 7.20 Bolu/Kartalkaya Otel Yangını Konulu İllüstrasyon	49



1. GİRİŞ

İnsanlar geçmişten günümüze iletişim kurmak amacıyla, çeşitli iletişim şekillerini kullanmışlardır. Mağara duvarına çizilen resimler, taşa yazılan kanunlar, kâğıda yazılan yazılar bunların çeşitli örnekleri olmuştur. Aslında illüstrasyon, mağara duvarlarına yapılan ilk resimlerden oluşmuştur. Bunlar teknolojinin gelişimi ile birlikte daha profesyonel bir hal almıştır. Değişmeyen tek şey yine insanların birbiri ile iletişim kurmak için bu illüstrasyonları kullanmalarıdır. 19.yy'dan itibaren gazete, dergi ve afişlerde kullanılmaya başlayan illüstrasyon Türkiye'de minyatür sanatı ile birlikte ortaya çıkmıştır. Ayrıca matbaanın kurulması da olgunlaşmasına zemin hazırlamıştır. İhap Hulusi Görey, Münif Fehim Özarman, Kenan Temizhan gibi isimler sayesinde gelişmiş ve günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde çocuk kitapları, hikâyeler, dergiler, gazeteler gibi hayatın her alanında kullanılmaya başlanmıştır. Kimi zaman bir mesaj veren kimi zaman bir karakter olarak kullanılan illüstrasyonlar yazısız olarak belli bir mesaj vermeyi hedeflemişlerdir. Gelişimler sonucunda artık karmaşadan uzak daha sade bir hal alan illüstrasyonlar, renk, biçim, doku olarak daha sade ve anlaşılır biçimde tasarlanmaktadır. Aslında grafik tasarımda minimalist bakış da konudaki unsurların azalıp sadeleşmesiyle başlamaktadır. Minimalist tasarımlar insanların hayatında karmaşadan kurtulma isteğidir. İnsanların anlatmak istediklerini indirgeyerek en sade ve soyut kompozisyonu yapmayı hedefler.

Minimalizm, sanatta ve tasarımda "az ama öz" prensibiyle hareket eden, gereksiz detaylardan arındırılmış sade bir anlatım dili sunan bir yaklaşımdır. İllüstrasyon ise tarihsel olarak duygu, düşünce ve mesajları betimleyerek izleyiciye ileten bir sanat dalıdır. Geleneksel olarak zengin detaylara sahip olan illüstrasyon sanatı, modern minimalist anlayışla birleştirildiğinde yeni bir estetik ve anlatım dili oluşturmaktadır. Bu bağlamda, illüstrasyon ve minimalizm arasındaki ilişki, sanatsal mesajın etkili iletimi açısından incelenmeye değer bir konu haline gelmiştir.

Bu araştırmada, Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun illüstrasyonları üzerinden minimalizmin illüstrasyon sanatındaki yeri ve etkisi analiz edilerek, minimalizmin illüstrasyon

sanatına ne şekilde katkı sunduğu ve izleyiciye mesaj iletiminde nasıl bir rol oynadığı Ekşioğlu'nun illüstrasyonları üzerinden aktarılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın temel amacı, Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun illüstrasyonları üzerinden minimalizmin illüstrasyon sanatına etkisini ortaya koymaktır. Özellikle sanatçının eserlerinde minimalist yaklaşımın ne ölçüde kullanıldığı, bu yaklaşımın sanatsal ve anlamsal boyutta ne gibi katkılar sunduğu incelenecektir. Bunun yanı sıra, minimalizmin illüstrasyon sanatına entegre edilmesiyle izleyici algısı ve sanatsal anlatımda ne gibi değişikliklerin meydana geldiği de değerlendirilecektir.

Bu çerçevede çalışmanın hipotezleri; minimalist yaklaşım illüstrasyon sanatında mesajın daha etkili ve net bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun eserleri, tasarım ilkeleri ile oluşturulmuş olup, güncel toplumsal olaylara duyarlı bir sanatsal anlatım dili sunmaktadır. Minimalizm ve illüstrasyonun birleşmesi, izleyiciye sunulan görsel mesajların daha akıcı ve anlaşılır hale gelmesini sağlamaktadır, şeklindedir.

2. GRAFİK TASARIM

Grafik tasarım; bir mesaj iletmek veya bir ürünü ya da hizmeti tanıtmak amacıyla kurulan iletişimin tümüdür. Bir problemi çözmeye yönelik genellikle iki boyutlu yüzeyler üzerinde uygulanmaktadır. Sürecinde problemin tanımı, bilgi toplama, yaratıcılık ve buluş süreci, çözüm bulma ve uygulama basamakları bulunmaktadır (Becer, 2018, s. 33).

Grafik tasarımın insanlığın ilk haberleşme serüveninde var olduğu söylenebilir. Mağara duvarlarına yapılan ilk resimler bir anlamda grafik tasarıma örnek olarak gösterilebilir.

Grafik tasarım kitle iletişim sanatı olup çeşitli anlatımlarla toplumu etkileyen bir sanat dalıdır. Belirli bir anlatım dili geliştiren grafik tasarımcının toplumla paylaşmak istediği daima bir mesaj vardır. Paylaşılacak istenen mesaj çeşitli tipografik, görsel öğelerle desteklenmektedir. Grafik tasarım teknolojiyle fikirleri birleştiren yaratıcı bir süreçten meydana gelmektedir (Uslu, 2017, s. 13-14).

2.1 Dünyada Grafik Tasarım Tarihi ve Gelişimine Kısa Bir Bakış

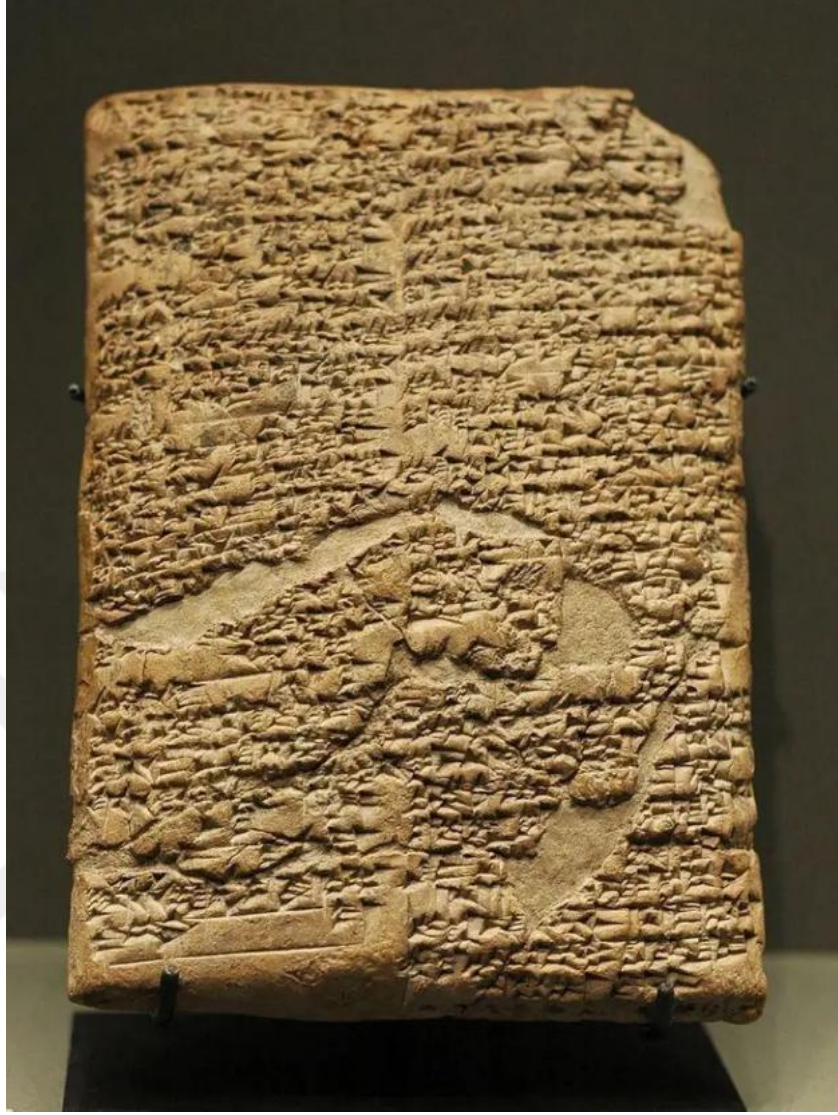
Grafik tasarımın geçmişi aslında Paleolitik çağa kadar gitmektedir. Mağara duvarlarında yapılan ilk resimler grafik tasarımın oluşumuna örnek göstermektedir. Altamira ve Lascaux mağaralarında bulunan hayvan ve insan figürleri günlük yaşamdan kareler işlenmiştir.



Görsel 2.1 Altamira Mağarası (URL-1, 2024)

Dönemin üç boyutlu grafik tasarım eserlerine bakıldığında Anadolu ve Mezopotamya'da mühür silindirler ve küçük zarflar örnek gösterilebilir. Tarih kitaplarında ne kadar ilk baskıyı Gutenberg'in bulduğu yazılsa da Gutenberg ilk baskıyı bulan kişi değil geliştiren kişidir. Sümerler kil tabletler üzerine çivi ile oyularak yazılan yazıları, yaş tabletlerin üzerine yuvarlayarak bir çeşit baskı yöntemi kullanmışlardır (Tepecik, 2002, s. 18).

Mezopotamya'da ilk yazıyı geliştiren toplum Sümerler'dir. Sümerler'in çivi yazısını bulmasından sonra çok büyük gelişmeler yaşanmıştır. Çivi yazısının ilk basamağı piktogramlar, bir kavramı temsil eden resim özelliği taşıyan simgelerdir. Islak kil yüzeylerine kamışlarla çizilen piktogramlar daha sonra fırınlanarak sağlam hale getirilmektedir. Sümerler'de bulunan çivi yazısı zamanla tapındaki raporların tutulmasından sözleşmelere, bilimsel ve edebi yapıtlara kadar bir süreç izlemiştir. Ünlü "Hammurabi Kanunları" çivi yazısı ile yapılmıştır (Becer, 2018, s. 85-86).



Görsel 2.2 Hammurabi Kanunları (URL-2, 2024)

Mısır döneminde ise hiyeroglif yazı biçimleri canlı veya cansız varlıkların biçimlerinden elde edilen bir yazı sistemi olarak ortaya çıkmıştır. Nesnelerin sembollere dönüştürülmesiyle oluşturulan bir yazı sistemidir. Sonrasında Anadolu'da ortaya çıkan yazı biçimi ise Mısır dönemine göre daha şifreli ve karışıktır. İlk yazının çıkış kaynağının kim tarafından bulunduğu hala kesin olarak bilinmemektedir. Mısırlılar daha sonra papirüs bitkisinin yapraklarını bir araya getirerek çeşitli ağırlıklar altında bekletip parlatmışlardır. Bu işlemlerden geçtikten sonra papirüs bitkisini kâğıt olarak kullanmışlardır. Tarihte ilk kâğıt yapımının Mısır'da başladığı söylenebilir (Tepecik, 2002, s. 18-19).



Görsel 2.3 Papirüs Kâğıdı (URL-3, 2024)

Çin'in grafik tasarımda önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Yazı ve baskıyı Avrupa'dan önce bulmuşlardır. Yazıyı Avrupa'dan önce bulmuş olmaları sebebiyle yazı, iletişim aracının yanında sanat amacıyla da kullanılmıştır. Ülke yöneticilerini veya önde gelen kişilerin önemini belli etmek için sert ahşap tahta kalıplar üzerine yüksek baskı şeklinde mühürler kullanılmıştır. Yine tahta kalıplar üzerine ilk kitap basımının Çin'de olduğu bilinmektedir. Grafik tasarım, yazının keşfi ile birlikte kimlik kazanmıştır (Tepecik, 2002, s. 19).



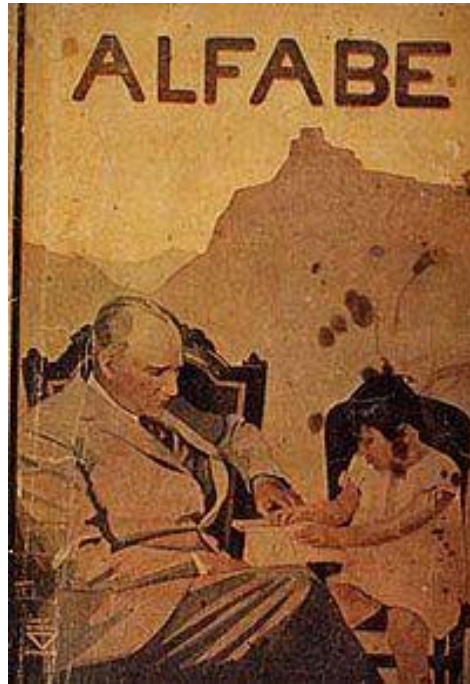
Görsel 2.4 Diamond Sutra Çin'de İlk Kitap Baskısı (URL-4, 2024)

2.2 Türkiye’de Grafik Tasarım Tarihine Kısa Bir Bakış

Türkiye’de grafik tasarımın gelişimi Cumhuriyet öncesinde daha çok baskı üzerine ilerlerken Cumhuriyet sonrasında daha çok batılı bir grafik tasarım anlayışı gelişmiştir (Gökalan, 2023, s. 68).

Osmanlı döneminde bazı aydınlar batıdaki gelişmelerin farkında olup, bu gelişmelerin Osmanlı toplumuna da aktarılması düşüncesindeydi. Sonrasında gelen “Lale Devri” ile birlikte aydınlanma sürecine yeni yeni girmiştir. Bu gelişmeler ışığında 1727 yılında İbrahim Müteferrika tarafından ilk Türk Basımevi kurulmuştur. İbrahim Müteferrika 1745 yılında Yalova’da kurulan kâğıt fabrikasıyla birlikte kitap basım işlemleri gerçekleştirmeye başlamıştır. İbrahim Müteferrika’nın 1747’de ölümünden sonra bir süre sektör durma noktasına gelmiştir (Becer, 2018, s. 113).

Türkiye’de grafik tasarımın esas gelişimi Cumhuriyet’in ilanı sonrasında yaşanmıştır. Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte Türkiye batının toplumsal ve sanatsal örneklerini göz önüne almıştır. 1909 yılında kurulan “İlancılık Kolektif Şirketi” çeşitli sebeplerden dolayı Cumhuriyet sonrasında çalışmaya başlayabilmiştir. Kurulan ilk ajans Türkiye’de grafik tasarımın gelişmesi için ciddi bir adımdır (Doğan, 2018, s. 23).



Görsel 2.5 İhap Hulusi Görey Kitap Kapağı Çalışması (URL-5, 2024)

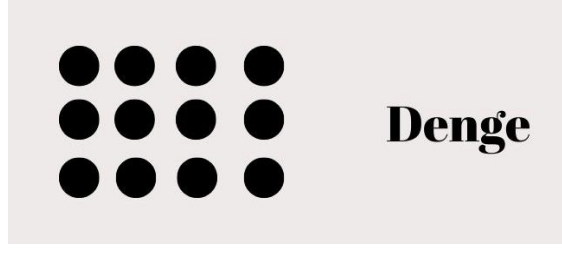
1920’li yıllarda Kenan Temizhan, Münif Fehim, İhap Hulusi’nin yaptığı çeşitli grafik tasarım işleriyle Türk grafik tasarımına öncülük etmişlerdir. Türkiye’de grafik tasarım eğitimi ilk defa 1933 yılında Güzel Sanatlar Akademisi’nde Mithat Özer tarafından gerçekleştirilmiştir. Sonrasında 1957 yılında açılan Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu grafik, iç mimarlık, tekstil, seramik gibi alanlarda eğitim vermiştir. 1970’li yıllarda Uygulamalı Endüstri Sanatlar Yüksekokulu açılmış sonrasında akademi bünyesine katılmıştır. Gelişmeler ışığında Türkiye’nin çeşitli illerinde yeni sanat fakülteleri kurulmaya başlanmıştır (Becer, 2018, s. 113-115).

Türkiye’de grafik tasarımın kurumsal gelişimi, erken Cumhuriyet döneminde bireysel çabalarla başlamış, zamanla kurumsal eğitimle desteklenerek bir meslek alanına dönüşmüştür. Bu tarihsel süreçte grafik tasarım eğitiminin akademik temellerinin atılması, tasarımın kuramsal ve uygulamalı boyutlarının disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınmasına olanak tanımıştır. Grafik tasarım eğitiminin gelişimiyle birlikte, öğrencilere sadece teknik beceriler değil, aynı zamanda etkili bir görsel anlatım dili oluşturmak için gerekli olan tasarım düşüncesi ve ilke bilgisi de kazandırılmıştır. Bu bağlamda, grafik tasarımın görsel iletişim yönünü güçlü kılan temel tasarım ilkeleri, eğitim sürecinin en önemli yapı taşlarından biri haline gelmiştir.

2.3 Tasarım İlkeleri

Tasarımda kullanılan görsel dil, tasarımın ulaştırılacağı izleyiciyle kurulan iletişimi oluşturur. Bu görsel dilin anlaşılır aynı zamanda etkileyici olabilmesi için belirli ilkelere dayanması gerekir. Bunlar; denge, örüntü, ritim, boşluk, hiyerarşi, orantı, vurgu, hareket, kontrast ve uyum gibi temel tasarım ilkeleridir.

Denge, tasarımda kullanılmış olan görsel ağırlığının eşit veya farkında olunarak dağınık olarak yerleştirilmesiyle ilgilidir. Kelime anlamıyla iki varlığın birbirine eşit durumunu anlatsa da tasarımda denge daha çok iki ögenin birbirine olan karşıtlığını anlatmaktadır. Niceliği az olanın çok olan karşısında sağladığı vurgudan bahsetmektedir. Tasarımcı için önemli olan kompozisyonda eşitsiz bir denge elde etmektir (Turgut, 2013, s. 138).



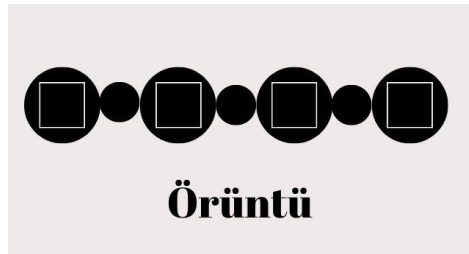
Görsel 2.6 Denge (URL-6, 2024)

Hiyerarşi, tasarımda izleyicinin dikkatinin ilk olarak hangi öğeye çekeceğini belirlenip düzenlenmesini sağlayan bir ilkedir. Bir kompozisyondaki sistematik düzenin akışını ifade etmektedir. Kompozisyondaki her obje, yazı veya resimler bir düzen içerisindedir. Bu düzen önem sırasına göre belirlenmektedir. Hiyerarşi uygulanırken insan zihninin algılayacağı bir biçimde yapılması tasarımın vurgusunu arttıracaktır. (Serdar, 2023, s. 13).



Görsel 2.7 Hiyerarşi (URL-7, 2024)

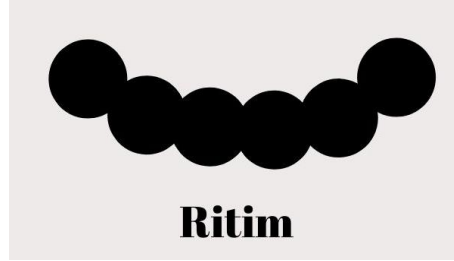
Örüntü, tasarımda diğer ilkelerle iç içe olup tek başına yeterli olmayacaktır. Tasarımda kullanılan elemanların birbiri arasındaki tekrarı, büyüklüğü ve küçüklüğü ifade eder. Küçük büyük formlar, değişik renkler, farklı düzenler gibi değişiklikler örüntüyü tanımlar. (Serdar, 2023, s. 14).



Görsel 2.8 Örüntü (URL-8, 2024)

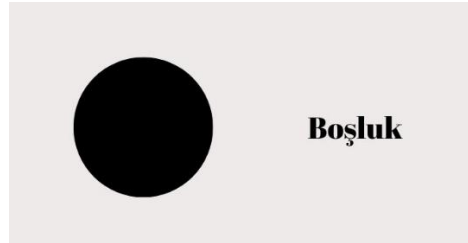
Ritim, tasarımda objelerin birbiri arasındaki belli bir ahenk içinde olmasıdır. Ritim, tekrar eden öğeler aracılığıyla tasarıma düzen ve süreklilik kazandırmakta ve hareket

hissi de yaratmaktadır. Yazılar, renkler ve çizgiler arasındaki belirli tekrarlar ritmi sağlar. Ritim bir çalışmanın estetik gözükmesinde önemli bir yer almaktadır. Sanat eserlerinde çeşitli tempolar yaratmak için de kullanılabilir (Bilgiç, 2010, s. 57).



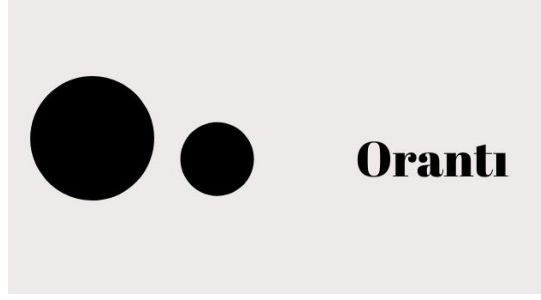
Görsel 2.9 Ritim (URL-9, 2024)

Boşluk, bir yazının veya bir objenin algılanmasını sağlayan ilkedir. Boşluk ilkesi sanıldığı gibi aksine siyah beyaz değil, objelerin birbiri arasındaki boşluk doluluk oranları ile ilgilidir. Tasarımda bulunan öğeler arasında nefes alma alanı olarak da tanımlanır. Tipografik çalışmalarda yazıların arasındaki boşluk oranı, yazıların tıknaklı olup olmayışının tamamı boşluk ilkesi ile ilgilidir. Tasarımda kullanılan doluluk ve boşluk oranı, anlaşılabilirliği ve vurgulamayı belirleyen etkenlerden biridir (Turgut, 2013, s. 133).



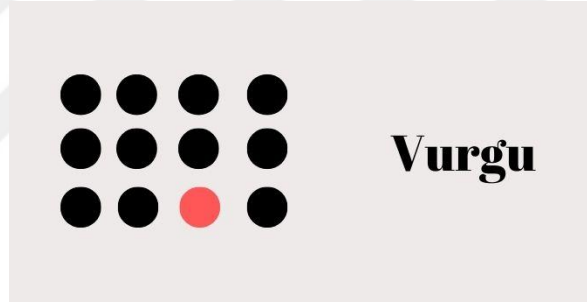
Görsel 2.10 Boşluk (URL-10, 2024)

Orantı, tasarım elemanlarının birbiriyle olan ölçü ve boyut açısından ilişkisini anlatır. Bir kompozisyonda yapılan eşitsiz dağıtım, lekelerin çok olup orantısız olmasına karşın, orantılı bir düzenlemeye ihtiyaç vardır. Tasarımcının oluşturduğu kompozisyonda oran-orantı ilişkisi mutlak olarak vardır. Dengeli oluşturulan tasarıma bakıldığında insanların algı ve düşüncelerini etkilemektedir (Balkan, 2016, s. 38).



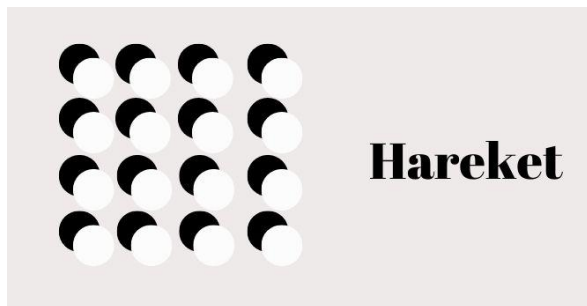
Görsel 2.11 Orantı (URL-11, 2024)

Vurgu, tasarımdaki diğer elemanların aksine bir elemanın yani tasarımın ana fikrini öne çıkaracak noktanın daha göz önünde olmasıdır. Reklam tasarımlarında vurgu anlatılmak istenenin göze çarpması için olmazsa olmazdır. Tasarımcı vurgu noktasını çok iyi belirlemelidir. Vurgulama renk, büyüklük, netlik gibi etmenler kullanılarak yapılır. Vurgu her zaman tek başına yeterli olmayıp, diğer tasarım öğelerinin kullanımında etkilidir (Elden ve Özdem, 2015, s. 116-117).



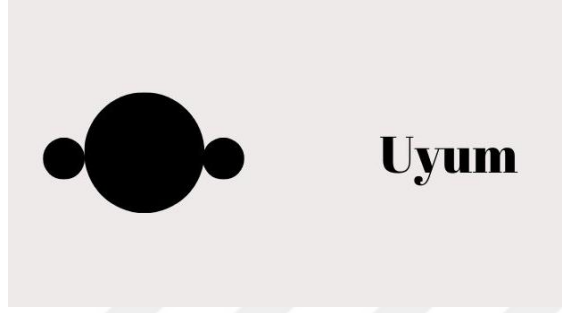
Görsel 2.12 Vurgu (URL-12, 2024)

Hareket, yapılan tasarımın ilgi çekmesini sağlarken izleyicinin gözünü tasarımın içerisinde yönlendirerek dinamik bir akış sağlar. Eğri çizgi hareketli, yatay ve dikey çizgilerin hareketsiz olması buna örnek verilebilir (Özsoy ve Ayaydın, 2016, s. 56).



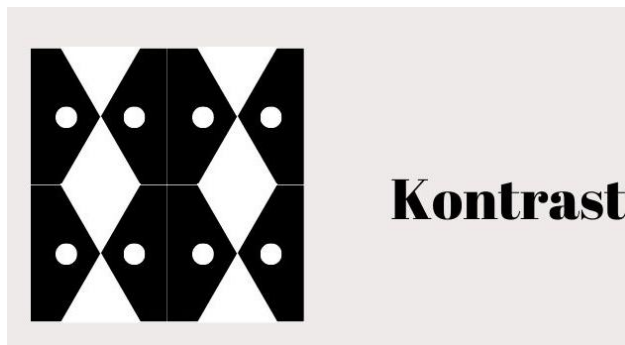
Görsel 2.13 Hareket (URL-13, 2024)

Uyum, tasarımda kullanılan öğelerin birbiriyle ilişkili ve tutarlı olmasını sağlayan estetikdir. Tipografi, renk veya doku gibi özelliklerin estetik birleşimidir. Benzer olarak kullanılan öğeler tasarımda uyumu bozabilir. Tasarımda uyum kompozisyondaki önem sırasına göre, birliği meydana getirerek düzenlenmesidir (Polat, 2019, s. 9).



Görsel 2.14 Uyum (URL-14, 2024)

Kontrast, kompozisyon içerisindeki öğelerin arasında benzer bir ilişki yoksa bu zıtlığı ifade eder. Zıtlık kompozisyonda şekil bakımından çok fazla fark oluşturacak şekilde kullanılırsa bu izleyiciyi rahatsız eder ve kontrast ilkesinin dışına çıkar. Belirli bir düzeyde kullanıldığında ise estetik gözükerek izleyiciyi rahatsız etmez. Dengeli ve doğru kullanımda zıtlıklar aracılığıyla görsel ilgi artırılır ve farklılıklar vurgulanır. Zıtlık birden fazla öğe ile oluşturulabileceği gibi iki öğeyle de oluşturulabilir. Zıtlık sadece şekillerle değil, tipografi veya renk ile de yapılabilir (Ustaömeroğlu, 1998, s. 84).



Görsel 2.15 Kontrast (URL-15, 2024)

3. İLLÜSTRASYON

İllüstrasyon mesaj iletmek amacıyla çeşitli betimlemeler yaparak resimleme işlemidir. Bir problem için çözümün sağlanması amacıyla çeşitli metaforları sıklıkla kullanır. Fikirleri sapmadan resmederek direk olarak izleyiciye sunar. Ne kadar plastik sanatlarda kullanıldığı bilinse de alanı bununla sınırlamamak gerekir. Konuyu anlatmak için araç olarak ne gerekiyorsa, o şekilde de yapılabilir (Dursun, 2013, s. 39-40).



Görsel 3.1 İllüstrasyon (URL-16, 2024)

Mağara dönemlerinden başlayarak günümüze kadar gelmiştir. Tarihte ilk illüstrasyonlar; siyasi amaçlı olarak yapılmıştır. İllüstratör kendi dünyasında şekillendirdiği tasarımı çeşitli araçlar ile izleyiciye sunar. Sosyal, siyasi, kültürel, günlük hayat gibi birçok soruna değinebilir. Günümüzdeki illüstrasyonların birçoğu içerisinde çeşitli espriler barındırarak kullanıcıyı harekete geçirme eğilimindedir. Güncel hayatta çocuk hikâyelerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Çocukların zihnini harekete geçirecek resimsel figürler ile belli bir mesaj vermeyi amaçlamaktadır. Görsel 3.1’de görüldüğü gibi illüstrasyon, illüstratörün zihin dünyasındaki öğelerin birleşimidir.

3.1 İllüstrasyonun Dünya’da Tarihi Gelişimi

En erken illüstratif anlatım, Lascaux Mağaraları(Fransa) Altamira(İspanya)(İ.Ö. 15.000-10.000). Hayvan avları, günlük yaşam sahneleri, inanç sistemiyle ilgili betimlemeleri içeren bu resimler ilk görsel hikâye anlatımı ve iletişim aracı olarak kabul edilir. Dünya’da ilk yazılı illüstrasyon ise İ.Ö. 1900’lü yıllarda yapılan “Ramessum Papyrus” ve “The Egyptian Book of The Dead” hikaye kitabı ve el yazmasıdır. Konuları genelde dinsel imgeler üzerine işlenmiştir. Kitapların tam olarak resimleme ve süsleme işlemleri Hıristiyanlık ile birlikte başlamıştır. Kitaplarda resimleme tekniklerinin kullanılması anlaşılabilirliği artırma amacıyla yapılmıştır. İlk basılı illüstrasyon kitap örneği M.Ö. 868 yılına dayanmaktadır. Bu yılda Çinlilere ait “Chines Diamod Sutra of AD 868” isimli kitap basılmıştır.



Görsel 3.2 “Chines Diamod Sutra of AD 868” (URL-17, 2024)

15.yy’da ağaç baskının kullanımı ile birlikte illüstratif kitaplar daha çok gelişim göstermiştir. 17.yy’da gravür baskı tekniklerinin gelişim göstermesi ile birlikte ağaç baskılar artık daha geride kalmış, daha az kullanılmaya başlanmıştır. Taş baskının ortaya çıkmasıyla birlikte illüstrasyon baskıları daha da ilerlemiştir. Bunun nedeni metal kalıpların veya ağaç kalıpların oyma zorluğuna dayanmaktadır. Sanatçı taş baskıyla birlikte daha özgün ve rahat resimleme yapabilmektedir. 19.yy’dan itibaren artık gazetelerde ve dergilerde illüstrasyon teknikleri görülmeye başlanmıştır. 20.yy’dan itibaren ise artık sanatçılar istedikleri renkleri istedikleri tekniklerle basabilir hale gelmiştir. Artık illüstrasyonlar istenilen yüzeylere ve kâğıtlara basılabilir

haldedir. 1950’li yıllarda fotoğrafın bulunması ile birlikte illüstrasyon piyasası zayıflamış yerini fotoğrafa bırakmıştır. Fakat bu çok uzun sürmemiş, zamanla illüstrasyon ile fotoğraf iç içe geçerek daha başarılı çalışmaların yapılmasına zemin hazırlamıştır (Çıtaklı, 2014, s. 6-7).

3.2 Türkiye’de İllüstrasyon

Türklerde illüstrasyonun minyatür sanatı ile birlikte ortaya çıktığı söylenilebilir. Minyatür sanatındaki ilk temsilcilerin ise Uygur Türkleri olduğu bilinmektedir. Uygur Türkleri köklü tarihleriyle minyatür ve güzel sanatlar alanında birçok eser bırakmıştır. Maniheizm dinini anlatan kitaplar içerisinde Uygur Türklerine ait minyatürlere rastlamak mümkündür. Bu da illüstrasyon sanatının aslında Türk’lerde çok eski bir tarihinin olduğunu göstermektedir (Açıkgöz, 2007, s. 30-31).

İllüstrasyon sanatının Türkiye’de tam anlamıyla olgunlaşması 1727 yılında İbrahim Müteferrika’nın matbaa açılışı ile başlamaktadır. Burada içerisinde illüstrasyonları barındıran “Tarih-i Hind’i Garbi kitabı basılmıştır. Bu kitapta gök haritası, hayvan, bitki resimleri ve 40 adet harita bulunmaktadır (Özel, 2019, s. 4).



Görsel 3.3 Tarih-i Hind’i Garbi (URL-18, 2024)

Cumhuriyet dönemi ile birlikte dergi, kitap ve gazetelerde illüstrasyonlar artış göstermiştir. Cumhuriyetin kurulmasıyla Sanayi-i Nefise Mektebi, Güzel Sanatlar Akademisi adını almıştır. 1950 sonrası yetişen Türk İllüstrasyon sanatçıları günümüzün illüstrasyon sanatı oluşumunda oldukça etkilidir. Güzel Sanatlar Akademisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi'ne, Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu ise Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne dönüştürülmüştür. Buradan mezun olan sanatçılar illüstrasyon sanatının Türkiye'de gelişiminde çok önemli rol oynamıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde; İhap Hulusi Görey, Münif Fehim Özarman, Kenan Temizan gibi isimlerle öne çıkma eğilimi göstermiştir (Şahin, 2018, s. 43).

3.3 İllüstrasyon Türleri

İllüstrasyonlar görsel anlatımın en güçlü yollarından biri olarak birçok farklı türüyle çeşitli alanlarda kendine yer bulur. Bunlar kullanım alanlarına göre reklam, yayın ve bilimsel-teknik illüstrasyonlar olarak sıralanır.

Reklam illüstrasyonları, ürün, hizmet veya markanın tanıtımını dikkat çekici ve etkili hale amacıyla için kullanılan anlatım biçimleridir. Bunlar; sinema, tiyatro, konser, ilanlar, ambalajlar, takvim, çıkartma, etiket gibi alanları kapsar (Becer, 2018, s. 210).



Görsel 3.4 Ambalaj İllüstrasyonu (URL-19, 2024)

Reklam illüstrasyonları afişlerde, dergi ilanlarında, sosyal medya kampanyalarında, animasyon reklam filmlerinde olduğu kadar günümüzde sıklıkla ambalaj tasarımlarında tercih edilmektedir. Ambalajlarda yapılan resimleme sayesinde markalar, hedef kitleyle bağ kurarken akılda kalıcılığı da artırır.

Yayın illüstrasyonları, içerisinde en çok kullanılan tür; çocuk ve hikâye kitaplarıdır. Bunun dışında gazete, dergi, kitaplarda bu illüstrasyonları görmek mümkündür. İllüstratörün resimleme yapacağı konuya hâkim olması anlatım açısından büyük önem taşır. Yayınlarında yapılan illüstrasyonlarda diğerleri gibi anlatımı derinleştirmeyi, mesaj vermeyi ve kolaylaştırmayı amaçlar (Becer, 2018, s. 210-211). Yayın illüstrasyonları metni desteklerken anlatılan konuyu görselleştirmek aynı zamanda okuyucunun ilgisini arttırmak amacıyla kullanılır.



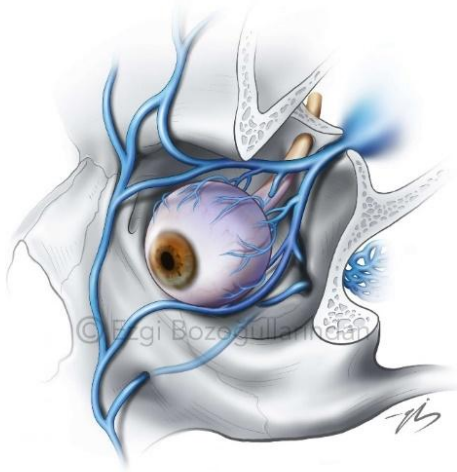
Görsel 3.5 Hikaye İllüstrasyonları (URL-20, 2024)

Günümüzde sosyal medya, diğer yayın araçlarının aksine çok daha fazla kullanılmaktadır. İllüstratörler sosyal medyada çeşitli resimlemeler yaparak paylaşım yapmaktadır. Bu resimlemeler sosyal, ekonomik, siyasi yönden konular içermektedir. Görsel 3.6'da Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun eserinde görülen 1 Mayıs konulu illüstrasyonu sosyal medyada yayın illüstrasyonları kategorisinde yer almaktadır.

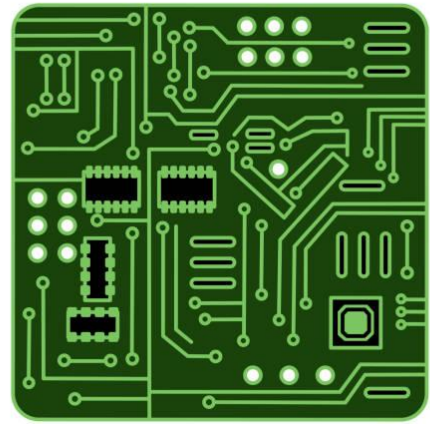


Görsel 3.6 Gürbüz Doğan Ekşioğlu 1 Mayıs Konulu Sosyal Medya İllüstrasyonu (URL-21, 2024)

Bilimsel - teknik illüstrasyonlar, mekanik, tıp, botanik, zooloji, jeoloji vb. gibi alanlarda yapılan gerçekçi illüstrasyonlardır. Nesnelere yakın veya uzak halde resmederek önemli bir detayı ortaya çıkarmayı amaçlar. Diğer alanlarda olduğu gibi bu alanda da illüstratör çizim yapacağı alanda uzman olmalıdır (Becer, 2018, s. 211).



Görsel 3.7 Göz İllüstrasyonu (URL-22, 2024)



Görsel 3.8 Anakart Parçası İllüstrasyonu (URL-23, 2024)

Bu illüstrasyon türüne çeşitli örnekler verilebilir. Bir bitkinin anatomisi ya da Görsel 3.7’de görüldüğü gibi insan vücudunda bulunan bir organın detaylı illüstrasyonu yapılabilir veya Görsel 3.8’deki gibi bir bilgisayar anakartının içerisindeki bir parça yakın bir şekilde illüstrasyonu yapılabilir. Burada da aslında fotoğrafla ve gözle çok zor görülebilecek bir parçanın detaylandırılması onun hakkında birçok bilgi verir.

Karakter illüstrasyonu, Karakter tasarımı, görsel sanatlarda bir karakterin tarzını, kişiliğini, davranışlarını ve genel görsel görünümünü tam olarak geliştirme sürecidir. Karakter illüstrasyonlarının temel amacı izleyici ile karakter arasında bir bağ kurarak mesajı daha iyi iletmesi ve görsel olarak etkili bir mesaj sunabilmesi içindir (Üç, 2025, s. 20).

Karakter illüstrasyonlarının ana bir dalı olan maskot geliştirme günümüzde çok fazla kullanılmaktadır. Bir markanın veya projenin kimliğini temsil eden(hayvan, insan, obje vb.) görsel olarak tasarlanmasına denir. Bu karakterin asıl amacı hedef kitle ile bir bağ kurarak markayı veya ürünü akılda kalıcı hale getirmeyi amaçlar.

4. MİNİMALİZM

Soyut Eksperisyonizme tepki olarak doğan Minimalizm, tüm bilinmezleri ve duygusal anlatımları ortadan kaldırarak temel düşünceyi açığa çıkarmak için bütün sanatsal unsurları en çıplak hallerine indirgemektir. Minimalizm 70’li yıllarda üç boyutlu objeler üzerinde daha yaygın uygulanmaktadır. Çoğunlukla inşaat sektöründe bulunan alüminyum, çinko, çelik, tuğla, kontrplak, ışık gibi malzemeler kullanmışlardır (Hodge, 2011, s. 176-178).



Görsel 4.1 Hyena Stomp 1962 Frank Stella (URL-24, 2024)

Minimalizm çok az sayıda renk, biçim, değer, doku ve çizgi ile elemanları en aza indirgeyerek düşünceyi aktarmaya çalışır. Diğer adı olan “İndirgemecilik” ismini de buradan almıştır (Haydaroğlu, 2022, s. 8).

4.1 Minimalizm’in Doğuşu ve Tarihi

Minimalizm akımı Frank Stella adlı sanatçının “Siyah Tablolar” adlı eseriyle başlamıştır. Bu eser boyanmamış yüzeylerin meydana getirdiği ince şeritlerle ayrılmış siyah şeritlerden oluşan bir eserdir. Stella bu eseri hakkında; “üzerinde boya olan düz bir yüzeyden daha fazlası değildi” açıklamasını yapmıştır. Yapılan resimler 1959 yılında New York Modern Sanat Müzesi’nde sergilenmiştir. Stella’nın bu sergisinden sonra sanatçılara ilham olmuş fakat daha çok üç boyutlu eserler üzerine yoğunlaşmıştır. 1965 yılında İngiliz filozof Richard Wollheim “Minimal Sanat” adlı bir makale yazmıştır. Makale Dadaist eserler üzerine yazılmasına rağmen o dönemde

New York'ta gelişen bir sanat türünü tanımlamak için Minimalizm ifadesini kullanmıştır. Sonrasında ortaya çıkan sanatçılardan biri de Carl Andre'dir. Carl, Brancusi ve Stella'dan etkilenmiştir. Sac levha, tuğla, sert plastik gibi ürünleri kullanarak basit aritmetik kombinasyonlar oluşturmaktadır. Diğer bir sanatçı olan Dan Flavin şekil, ışık ve renk ile çeşitli eserler yapmayı amaçlamıştır. Renkli veya beyaz ışıkları duvara yansıtıp çeşitli eserler üretmiştir. Sol LeWitt ise 1962 yılında siyah beyaz rölyefler ile sanatsal çalışmalar üretmiştir. Bu çalışmalarında küp, daire, üçgen gibi şekillerden ve düz renklerden yararlanmıştır. 1966 yılında Carl Andre 120 adet yangın tuğlasından sekiz adet heykel yapmıştır. Heykellerin biçimleri farklı olsa da aynı tuğla sayısından oluşmaktadır. Buradaki sanat düşüncesi matematiğe ve fiziğe dayanmaktadır (Hodge, 2011, s. 178-179).



Görsel 4.2 Carl Andre "Equivalent VIII" (URL-25, 2024)

1960 ve 1970 arasındaki yıllarda Donald Judd minimalizm alanında çok önemli eserler vererek dünyada tanınmıştır. Duchamp'dan etkilenip endüstriyel ürünleri kullanmaya devam etmiş ve sonrasında gelen sanatçılarında bu görüşü benimsemesine katkısı olmuştur. 1980 yılları sonrasında etkisini iyice arttırarak ilk zamanlardaki keskin çizgilerden uzaklaşmış, birçok sanat eserinde etkili olmuştur.

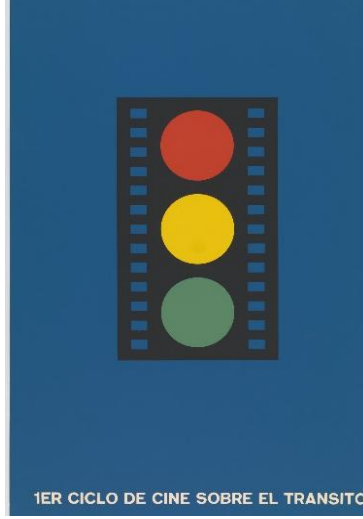


Görsel 4.3 Donald Judd Minimalist Eser (URL-26, 2024)

Günümüzde mimari, plastik sanatlar, inşaat, teknoloji, dekorasyon vb. alanlarda çok yaygın kullanılmaya başlamıştır. İnsanlar kalabalık ve göz yoran şeylerden sıkılmış ve bu sayede minimalist objelere yönelmiştir. Minimalizm aslında insan hayatında basitlik ve sadelik yaratmıştır. Çoğu sanat eserinde, farklı disiplinlerin yanında minimalizm kullanılarak üretilmiştir.

4.2 Minimalist Sanat ve Grafik Tasarım

Grafik tasarımda minimalizm kompozisyondaki unsurların azaltılması ve sadeleşmesiyle başlar. Minimalizmin temel düşüncesi olan indirgemecilik grafik tasarımda da başarıyla kullanılmıştır. 1960'lar döneminin sanatçısı Felix Baltran'ın propaganda amaçlı tasarladığı minimalist afişlerden biri Görsel 4.4'de görülmektedir. Yine dönemin sanatçısı Şigeo Fukuda dönemin popüler çalışması olan "Zafer 1945" isimli afişi yapmıştır. Bu afiş Görsel 4.5'de görülmektedir (Özşeker, 2021, s. 22).



Görsel 4.4 1ER Ciclo de Cine Sobre el Transito (URL-27, 2024)

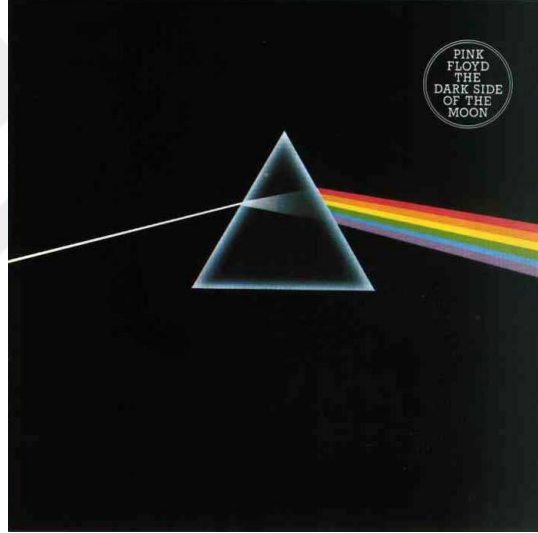


Görsel 4.5 Zafer 1945 (URL-28, 2024)

Günümüzde grafik tasarımda minimalizm etkisini bilmiyor bile olsa kullanan veya görüntüleyen birçok kişinin olduğu aşikârdır. Yeni trend tasarımların birçoğu karmaşıklıktan arındırılmış bir şekilde yapılmaktadır. Büyük firmaların neredeyse hepsi artık yeni minimalist logolar kullanmaktadır. Bu aslında minimalizm etkisini bilmeden, minimalizme uygun tasarımlar oluşturmanın insanlar için karmaşadan kurtulmanın ihtiyacını gözler önüne sermektedir. Aslında yıllar önce ortaya atılan bir sanat akımı, bugünün ihtiyacı olmuştur. Günümüzde en büyük iletişim aracı olan sosyal medyada sıklıkla kullanılan, minimalizmden etkilenmiş eserleri görmekteyiz. Bu eserler aslında insanların duygularını karmaşa göstermeden en basit haliyle anlatan eserlerdir.

4.3 Minimalizm ve İllüstrasyon

Minimalizm illüstrasyon alanında pek çok yerde kullanılmıştır. İllüstratörlerin çoğu bu akımdan etkilenmiş ve eserlerini bu akımla yapmışlardır. İllüstrasyon sınırları olmayan serbest ve yaratıcı bir tasarım türü olduğundan toplumun her kesimine kolayca hitap etmektedir. Yapılan çoğu çalışma toplumda kendisine karşılık bulmuş ve uzun yıllar etkisini devam ettirmiştir. Bu illüstrasyonlara örnek olarak (Görsel 4.6) Pink Floyd grubunun “The Dark Side of The Moon” albümünün kapak tasarımıdır. Bu çalışmada “Less is more” yani “Az çoktur” deyimini minimalizm illüstrasyonu açıklayan bir nitelik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapak tasarımı “Hipgnosis” adlı reklam şirketine aittir.



Görsel 4.6 Pink Floyd The Dark Side of The Moon, Albüm Kapağı (URL-29, 2024)

J. Howard Miller tarafından yapılan ve çok bilinen bir çalışma olan “We can do it” afiş çalışması (Görsel 4.7) herkes tarafından bilinmektedir. Çalışma aslında elektrik firmasında çalışanların motivasyonunun yüksek olması için tasarlanmıştır. Savaşın devam eden dönemlerinde, erkekler cephede savaşırken kadınların üretimin devamlılığını sağlaması için motivasyon sunan bir afiş olması amacıyla yapılmıştır. Günümüzde bu afiş kadınlar gününde sıkça sosyal medyalarda paylaşılmaktadır. Yapılan afişin tarihten günümüze kadar toplumu etkilediği görülmektedir.



Görsel 4.7 We Can Do It İllüstrasyon Afişi, 1943 (URL-30, 2024)

2008 yılında yapılan ABD seçimlerinde “Obama” için hazırlanan illüstrasyonlar minimal bir şekilde tasarlanmıştır.



Görsel 4.8 “Obama” İçin Hazırlanan İllüstrasyon Afiş (URL-31, 2024)

Görsel 4.8’de görülen afiş toplumu derinden etkileyerek bir simge haline dönüşmüştür. Obama’nın seçim sonuçlarını kazanmasında bu afişin çok büyük payı olduğu söylenmektedir. Çalışma İllüstratör Shepard Fairey tarafından yapılmıştır. Yapılan bu çalışma ABD hariç diğer ülkeleri de etkilemiş, çoğu ülkeye ilham olmuştur. Günümüzde de çoğu illüstratör tarafından topluma mesaj vermek amacıyla minimalist illüstrasyon tasarımları kullanılmaktadır.

5. GÜRBÜZ DOĞAN EKŞİOĞLU

5.1 Biyografi

1954 Ordu Mesudiye doğumludur. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Grafik Sanatlar Bölümü'nden mezun olmuştur. 1980 yılında özel sektörde sanat yönetmenliği yapmıştır. Sonrasında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde asistan olarak göreve başlamıştır. 2006 yılından itibaren ise Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Çalışmaları 19 ülkede yayınlanan Ekşioğlu, üçü ulusal olmak üzere toplamda 30 adet sergi açmıştır. Genelde yaptığı kitap kapağı ve dergilerde illüstrasyon temalı tasarımlar yapmıştır. Dünyaca ünlü The New Yorker, Forbes, The Atlantik, Mountly dergilerinde çeşitli çalışmaları vardır. Sanatçının 7 eseri, The New Yorker sayısının kapağında yayınlanmıştır. Unicef, Ekşioğlu'nun iki adet çalışmasını kartpostal yapıp dünyada satışa sunmuştur. İstanbul Moda'da atölyesi bulunmaktadır. Toplamda yaptığı çalışmalardan yetmiş iki ödüle sahip olmuştur (Acartürk, 2019, s. 44-45).



Görsel 5.1 Gürbüz Doğan Ekşioğlu (URL-32, 2024)

Sanatçının tasarımları, sanatsal derinliği ve düşündürücü imgeleriyle dikkat çekmektedir. Kendi eserleri yanında toplumsal olaylarda veya özel günlerde yaptığı eşsiz tasarımları da bulunmaktadır. Sosyal medyayı oldukça aktif olarak kullanan sanatçı yaptığı illüstrasyonlarla topluma yön vermektedir. Gelecek illüstratörlere ilham olmaktadır.

Gürbüz Doğan Ekşioğlu, eserlerinde az sayıda öge kullanarak izleyiciyi düşünmeye sevk ederek güçlü bir mesaj vermektedir. Temel ilkesi “az ile çoğu anlatma” olan sanatçının, yaptığı eserlerin minimalizmle örtüştüğü görülmektedir. Yalınlık içinde derinlik içeren anlatımı, hem estetik açıdan hem de kavramsal açıdan minimalist olduğunu göstermektedir.

Ekşioğlu, minimalist sanatın önemli bir unsuru olan “boşluk” kullanımında ustadır. Boşlukları, mesajı başarılı bir şekilde iletebilmek için bilinçli bir şekilde kullanan Ekşioğlu, çalışmalarına estetik katarken aynı zamanda felsefi bir derinlik de katmaktadır. Simgeler ve metaforlar aracılığıyla evrensel bir dil kuran sanatçı, az sayıda öge ve net tasarımlarla izleyiciyi düşünsel yolculuğa çıkartmaktadır. Buradan Ekşioğlu'nun, minimalizmin “öze ulaşma” amacını destekleyen bir tarzı olduğunu söylemek mümkündür. Sanatçı genellikle gece, yıldız, özgürlük, insan-doğa ilişkisi gibi geniş ama sade biçimde işlenebilen kavramları tema olarak seçmektedir. İnsanlığın olduğu her yerde aynı olabilecek bu temalar zamansız ve evrenseldir.

6. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi yer almaktadır.

6.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Betimsel analiz, belirli bir konu hakkında mevcut verileri toplayarak bunları yorumlamayı ve belirli bir bağlam içinde değerlendirmeyi amaçlayan bir yöntemdir. Bu doğrultuda, çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılarak Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun illüstrasyonları incelenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2003, s. 140) göre, belge inceleme, kültür, sanat ve uygarlık temelli araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Sanatçının eserleri, minimalizmin illüstrasyon üzerindeki etkisini ortaya koyacak şekilde ele alınarak estetik, toplumsal ve eleştirel yönleri açısından analiz edilmiştir.

6.2 Araştırma Evreni Ve Örneklemi

Araştırma evrenini genel olarak illüstrasyon sanatı ve bu alandaki tasarım çalışmaları oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun toplumsal konuları ele alan illüstrasyonları seçilmiştir. Örneklem seçiminde sanatçının son yirmi yıl içerisinde ürettiği eserler dikkate alınmış, özellikle 2024 ve 2025 yılına ait sosyal, eleştirel ve toplumsal sorumluluk temalı yirmi adet minimalist illüstrasyon araştırma kapsamına alınmıştır.

Seçilen illüstrasyonlar, minimalizm akımının illüstrasyon üzerindeki etkisini ortaya koyacak şekilde ele alınmış, görsel sadelik, kavramsal yoğunluk ve mesaj aktarımı açısından detaylı olarak değerlendirilmiştir. Minimalizmin illüstrasyon sanatındaki kullanımı, Ekşioğlu'nun eserleri özelinde analiz edilerek bu yaklaşımın sanatsal, iletişimsel ve eleştirel boyutları üzerine çıkarımlarda bulunulmuştur.

6.3 Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca sanatçıyla röportaj yapılarak, illüstrasyonları görsel analiz yöntemiyle incelenmiş, minimalist öğelerin kullanımı ve mesaj iletimi açısından değerlendirmeler yapılmıştır.

6.4 Verilerin Toplanması Ve Analizi

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak literatür taraması ve belge inceleme yöntemi kullanılmıştır. Konuyla ilgili kitaplar, akademik makaleler, süreli yayımlar ve güncel internet kaynakları incelenmiştir. Ayrıca, üniversiteler tarafından yayımlanan akademik çalışmalar, sanat dergileri, makaleler ve ilgili tezler araştırılarak konuyla ilgili kapsamlı bir bilgi havuzu oluşturulmuştur.

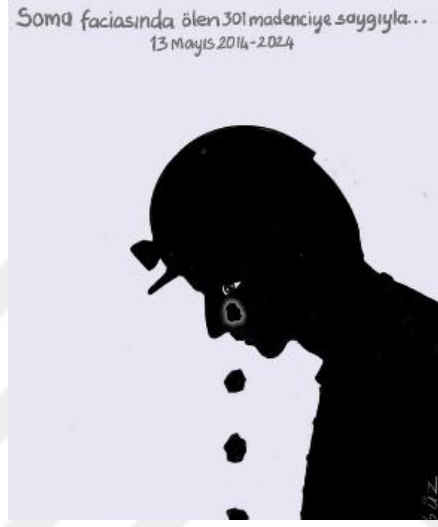
Araştırma kapsamında, sanatçı Gürbüz Doğan Ekşioğlu ile görüşmeler gerçekteşirilerek eserlerinin kavramsal çerçevesine dair ek bilgiler edinilmiştir. Araştırmada, Gürbüz Doğan Ekşioğlu'na ait yirmi illüstrasyon, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu eserlerin görsel anlatım dili detaylı olarak ele alınmış, sanatçının toplumsal mesajlarını iletmek için kullandığı semboller ve anlam oluşturma süreçleri analiz edilmiştir. Ayrıca tüm eserler tasarım ilkeleri bağlamında da incelenmiştir. Böylece, minimalist yaklaşımın illüstrasyon sanatındaki etkisi, görsel tasarım açısından da değerlendirilmiştir.

Aktif olarak akademik ve sanatsal çalışmalarını sürdürmekte olan Gürbüz Doğan Ekşioğlu ile iletişime geçmek için İstanbul Yeditepe Üniversitesi'ne başvurarak randevu talep edilmiştir. Aynı zamanda çağımız dolayısıyla sanatçı teknolojiyi interaktif şekilde kullanmaktadır. Sosyal medya hesapları üzerinden güncel eserleri ve etkinliklerine ulaşılabileceği gibi kendisine de ulaşılabilmektedir.

7. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun sosyal konulu illüstrasyonları incelenecektir.

7.1 Soma Faciası İllüstrasyonu



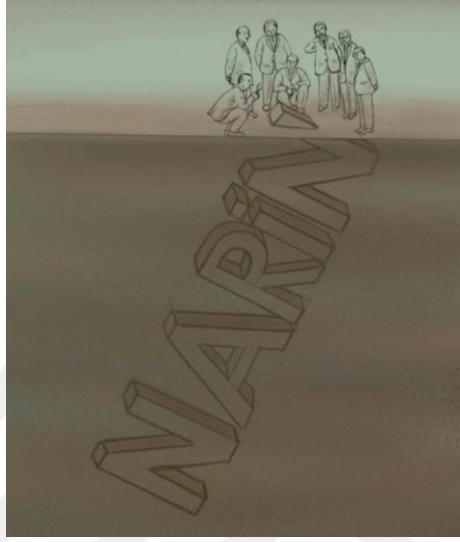
Görsel 7.1 Soma faciası illüstrasyonu (URL-33, 2024)

Görsel 7.1'de görülen tasarım 13 Mayıs 2014 tarihinde Soma'da yaşanan maden kazası sonucu ölen 301 madenci anısına yapılmıştır. Gri zemin üzerinde siyah şekilde konumlandırılan madenci silüeti ön plana çıkarılmış ve gözlerinden gözyaşını niteleyen kömür parçaları akıtılmıştır. Siyah bir silüet kullanılmasının sebebi, kömürün siyah olması ile doğrudan orantılı olmakla birlikte siyah rengin yas hissiyatını vermesidir. Türkiye'nin gündemini derinden sarsan bir olay olması sebebiyle yapılan illüstrasyonun kavramsal olarak başarılı olduğunu söylemek mümkündür.

Gri zemin üzerine siyah silüet ve konuyu açıklayan nitelikte kısa yazının yazılmış olması tasarımın boşluk ilkesine uygun şekilde yapıldığını göstermektedir. Kullanılan renk, yazılan yazı ve silüetin büyüklüğü tasarım geneline dengeli şekilde yerleştirilmiştir. Aynı zamanda açık zemin üzerinde koyu öge kullanılması vurgunun yerinde yapıldığını göstermektedir.

Minimalist akımda kullanılan “az çoktur” ifadesi bu çalışmada açıkça görülmektedir. Kalabalıktan uzak sadece silüet ve konuyu açıklayan nitelikte el yazısıyla oluşturulmuş, derin anlam içeren bir illüstrasyon olduğu görülmektedir.

7.2 Narin Cinayeti İllüstrasyonu



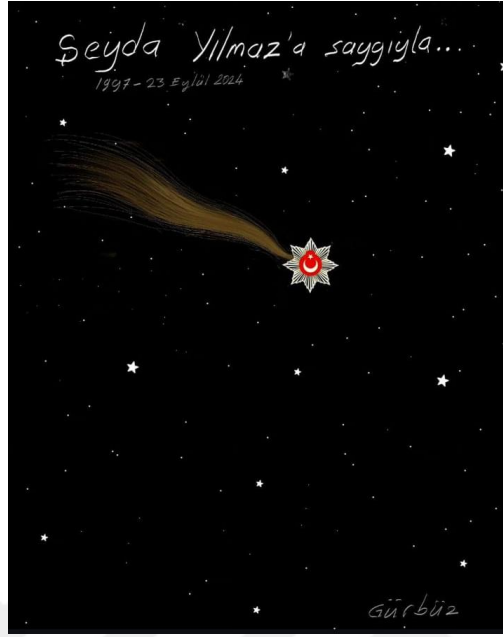
Görsel 7.2 Türkiye’de yaşanan Narin cinayeti illüstrasyonu (URL-33, 2024)

Görsel 7.2’de yer alan tasarım Diyarbakır’ın Bağlar ilçesinde kaybolduktan sonra cansız bedeni bir çuval içerisinde dere yatağında bulunan Narin Güran için yapılmıştır. Ülkenin gündemini sarsarak hafızalara kazınan bir olaydır. Tasarımda bir rengin sadece belirli tonları kullanılarak karmaşadan uzak sade ve anlamlı bir çalışma oluşturulmuştur.

Narin yazısının bir parçasının toprak olarak nitelendirilebilecek kısmın altında, geri kalanın da üstünde olması ve bu kısmı inceleyen insan çizimleri tasarımın merkezinde çapraz şekilde yer almaktadır. Kahverengi zemin üzerinde koyu kahverengi ile yerleştirilmiş yazı ve insan figürlerinin çizgisel olması tasarımı dengeli yapmaktadır. Renk kullanımı kahverengi ve tonları ile sınırlıdır. Bu da görsel bütünlüğü sağlayarak renk karmaşasından uzak bir uyum oluşturmuştur.

Az öge ile çok şey anlatma çabasını barındıran minimalist anlayış ile çizilen kahverengi insan figürleri, yazının ve genel olarak tasarımın tonları minimalist havayı yansıtmaktadır.

7.3 Şehit Şeyda Yılmaz İllüstrasyonu



Görsel 7.3 Şehit Şeyda Yılmaz konulu illüstrasyon (URL-34, 2024)

Görsel 7.3’de görülen tasarım İstanbul’da suçlu ile girdiği çatışmada şehit olan Şeyda Yılmaz isimli polis memuruna yönelik yapılan sosyal konulu bir illüstrasyondur. Suçlu, polisin silahını alarak polise ateş etmiş bunun sonucunda Şeyda Yılmaz şehit olmuştur.

Tasarım incelendiğinde konu itibari ile karanlık bir geceyi anımsatan siyah arka plan üzerinde parlayan beyaz yıldızlar kullanılmıştır. Tasarımcının tabiriyle “*Kuyruklu yıldız normal yıldızlardan farklıdır. Bu vesileyle de şehidimizi ön plana çıkarmayı amaçladım. Dikkat çekmesini amaçladım*”.

Karanlık gökyüzünde bulunan parlak yıldızların yanı sıra polis ikonu ve bu ikona bağlı şekilde saçı simgeleyecek çizgiler eklenmiştir. Koyu zemin gecenin karanlığını ifade ederken kullanılan beyaz parlak yıldızlar ile birlikte tasarımda siyah beyaz kontrastını başarılı şekilde sağlanmıştır. Parlak yıldızlar arasında kayan bir yıldız anımsatan polis ikonu şehidimizi simgelemektedir. Yıldızların yerleşimi ve kullanılan renkler genel anlamda bir uyum içerisinde bütünlük sağlamıştır. Tasarımın üst kısmında yer alan “Şeyda Yılmaz’a Saygıyla...1997-23 Eylül 2024” ifadesi, tasarımın anma niteliğini vurgulayan metinsel unsurudur. “*Polisimize duyduğum minnet duygusu ile sanatçı*

olarak görevimi yaptım. Sanatçı yaşamış olduğu dönem içerisinde yaşamış olduğu çağın sorunlarına ışık tutmalı ve onu belgelemelidir” demektedir sanatçı. Tipografi açısından tasarımın bütünlüğünü bozmadan sade ve dengeli bir biçimde yerleştirilen bu metin, duygusal yoğunluğu artırmaktadır. Az sayıda öge kullanımı ve ögelerin derin anlamlar taşıması tasarımda minimalizmi yansıtan anlamlı bir illüstrasyondur.

7.4 İzmir Yangını Sosyal İllüstrasyon



Görsel 7.4 İzmir yangını sosyal illüstrasyon (URL-35, 2024)

Görsel 7.4, 16 Ağustos'ta İzmir'de yaşanan yangın için yapılmış sosyal konulu bir illüstrasyondur. Siyah zemin kullanılan tasarımın, sol üst köşesinde yer alan “Ahh...”ifadesi, merkezinde beyaz renkte İzmir yazısı ve sağ alt köşede sanatçının imzası yer almaktadır. Merkez de bulunan İzmir yazısı alt kısımdan yanıyor olarak görülürken aynı zamanda baş harfi biçimsel olarak yanan bir mumu anımsattığı görülmektedir. Tasarımda ögeler diyagonal şekilde yerleştirilmiş karmaşadan uzak sade bir düzen halindedir.

Konu itibari ile siyah arka plan üzerine tipografik olarak bir illüstrasyon yapılarak sade ve minimalizmden yana bir tasarım ölçüsü kullanılmıştır. Terim anlamında olduğu gibi en az şeyle çok şey üretme ve hissettirme üzerine yapılmış bir illüstrasyon çalışmasıdır.

7.5 Küresel Isınma Sosyal İllüstrasyon



Görsel 7.5 Küresel ısınma sosyal illüstrasyon (URL-36, 2024)

Ülkemizde her yıl yaşanmakta olan küresel ısınma ve yanlış su kullanımının doğurduğu, kaynakları doğrudan etkileyen kuraklığa dikkat çekmek amacıyla yapılmış bir illüstrasyondur. Sanatçının diğer tasarımlarında olduğu gibi beyaz zemin üzerine çizgisel tasarım yapılmıştır. Yaşam alanı su olan balığın susuz kaldığını gösteren bu illüstrasyonda balık kova dolusu suyu başından aşağıya dökerken resmedilmiştir.

Beyaz zemin, üzerine resmedilmiş olan çizgisel öğelerin ağırlığını dengeler niteliktedir. Sanatçının ifadesiyle; *“Çalışmam ne kadar sade olursa o kadar anlaşılır olacağını düşünüyorum. Eğer eserimin arka planında başka renkler kullansaydım balık formu kaybolup giderdi”*.

Merkezde yer alan balık ve bardaktan dökülen su damlaları odak noktasıdır. Tasarımın düz zemin üzerinde ve merkeze yerleştirilmiş olması vurgunun net bir şekilde yapıldığını göstermektedir. Suyun dökülmesiyle oluşan damlaların yönü dikkati bardaktan balığa doğru çekmektedir. Beyaz zemin üzerinde siyah renkli çizgisel tasarım ön plana çıkarılarak netlik ve vurgu sağlanmaktadır.

Sanatçı ile yapılan röportajda sanatçının eser hakkında “Çalışmam ne kadar sade olursa o kadar anlaşılır olacağını düşünüyorum. Eğer eserimin arka planında başka renkler kullansaydım balık formu kaybolup giderdi.” demiştir. Temel prensibi az öğe ile çok şeyi anlatmak olan minimalizme uygun olacak şekilde az miktarda kullanılan renk ve öğeler ile sade bir tasarım oluşturulmuştur.

7.6 Deprem Konulu İllüstrasyon Çalışması



Görsel 7.6 Deprem konulu illüstrasyon çalışması (URL-37, 2024)

Türkiye’de on ili etkileyen ve birçok kayba yol açan 6 Şubat depremine dikkat çekilmek için yapılmış bir illüstrasyondur. Sanatçı burada beyaz zemin üzerine Türkiye haritası kullanıp, yaraların sarıldığı kanlı sargı bezini depremin olduğu illerin konumuna denk gelecek şekilde sararak yaşanan depreme bir atıfta bulunmuştur.

Eserde beyaz zemin üzerinde siyah şekilde yer alan Türkiye haritası ve depremin yaşandığı illerin konumlarına sarılan kanlı sargı bezi bulunmaktadır. Öğelerin yerleşimi ve renklerin kullanımı dengelidir ve vurgulanmak istenen mesaj net bir şekilde görülmektedir. Siyah beyaz kontrastına ek olarak sargı bezinin üstünde kan olarak nitelendirilebilecek kırmızı renk, renk dağılımını dengelemektedir.

Gereksiz detaylardan kaçınarak bir çalışma ortaya koymayı hedefleyen minimalizm akımına göre bu tasarım, sadeliği kullanarak yapılan, yaratıcı bir illüstrasyon oluşturulduğu görülmektedir.

7.7 İzmir’de Elektrik Akımına Kapılarak Yaşamını Yitiren Vatandaşlarımız İçin Yapılmış İllüstrasyon



Görsel 7.7 İzmir’de elektrik akımına kapılarak yaşamını yitiren vatandaşlarımız için yapılmış illüstrasyon (URL-38, 2024)

İzmir’de bir ihmal sonucu 2 vatandaşın yağmur sonrası elektrik akımına kapılarak yaşamını yitirmesi ile ilgili olan tasarım Görsel 7.7’de görülmektedir. Tasarımda görüldüğü üzere konu itibari ile karanlığı yansıtan siyah renk kullanılmıştır. Yaşamını yitiren iki vatandaşımız temsilen iki adet kırmızı kalp bulunmakta ve kalpler içerisinde siyah renkte elektrik ikonu gri bıçak sapları ile birleştirilmiştir. Zeminin siyah, kalplerin kırmızı, bıçak sapı ve akmakta olan kan damlalarında kullanılan gri renk uyumludur. Tasarımda yer alan öğeler ve kullanılan renkler dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Kırmızı kalplerin üzerine yerleştirilmiş olan siyah elektrik ikonu zemin ile bütünleşerek boşluk doluluk ilkesinin tasarımda yer aldığını göstermektedir. Kalpler, kalplerin üzerindeki elektrik ikonu, ikonun üst kısmında bıçak sapı yer alması ve ikonun alt kısmında damlaların yer alması görsel ve anlamsal bütünlük sağlamaktadır.

Sadelik ve renk seçimi olarak karmaşıklıktan uzak bir şekilde oluşturulan minimal tasarım izleyicinin yorumuna bırakılmıştır.

7.8 Hayvanları Koruma Konulu İllüstrasyon



Görsel 7.8 Hayvanları koruma konulu illüstrasyon (URL-39, 2025)

Görsel 7.8'de siyah renkte köpek silüeti ve beyaz renkte kedi silüeti kullanılarak yapılan tasarımda boşluk ve dolulukların zihnimizde bir bütün olarak algılandığını savunan Geştalt kuramının olduğu görülmektedir. Tasarımda yer alan siyah köpek ve beyaz kedi silüeti türler arasında bir bütünlük olduğuna işaret ederken aynı zamanda türler arasındaki eşitlik ve uyumu simgelemektedir.

Tasarımda görülen siyah beyaz renklerin, boşluk ve doluluk ilkesi ile kullanılması; toplumların hayvanları genellikle sevimli ya da tehlikeli olarak sınıflandırma eğiliminde olduğunu ima ederken, tüm hayvanların korunmayı hak ettiğini ve zıtlıklarından doğan uyumu sade bir şekilde ifade etmektedir.

Geştalt kuramı ile minimalizm birleştirilerek oluşturulan bu tasarımda simgelenen her iki hayvanın da aynı derecede korunmaya değer olduğu mesajı başarılı bir şekilde verilmektedir. Sanatçının bu tasarımı, toplumsal sorumluluğumuzu hatırlatan güçlü bir anlatımdır.

7.9 İbrahim Oktugan'ın Bir Öğrencisi Tarafından Silahla Vurularak Öldürülmesini Ele Alan İllüstrasyon



Görsel 7.9 İbrahim Otugan'ın bir öğrencisi tarafından silahla vurularak öldürülmesini ele alan illüstrasyon (URL-40, 2025)

Görsel 7.9 İstanbul Eyüpsultan'da bir özel okul müdürünün öğrencisi tarafından öldürülmesini simgelemek amacıyla yapılmıştır.

Zeminde kullanılan mavi renk genellikle huzuru çağrıştırırken, gri bulutlar arasında yerleştirilen tabut formu, eğitim ortamlarında yaşanan trajediyi ve eğitimcilerin yaşadığı tehlikeyi simgelemektedir. Tabutun üzerinde "ÖĞRETMENİM" yazısı kaybedilen öğretmenin acısını yansıtırken, aynı zamanda eğitimcilerin toplumda ne kadar değerli olduğuna dikkat çekmektedir. Kitabın arasından akan kan damlaları, şiddetin eğitim ortamındaki acı sonuçlarını ve bu tür olayların derin yaralar bıraktığını vurgulamaktadır. Genel olarak tasarıma bakıldığında öğelerin dengeli renklerin uyumlu kullanılarak bir bütünlük sağlandığını söylemek mümkündür.

Eskiz tadında oluşturulan bu minimal tasarım, eğitimdeki şiddetin ciddiyetine ve öğretmenlerin güvenliğinin sağlanması gerektiğine dair güçlü bir mesaj vermektedir.

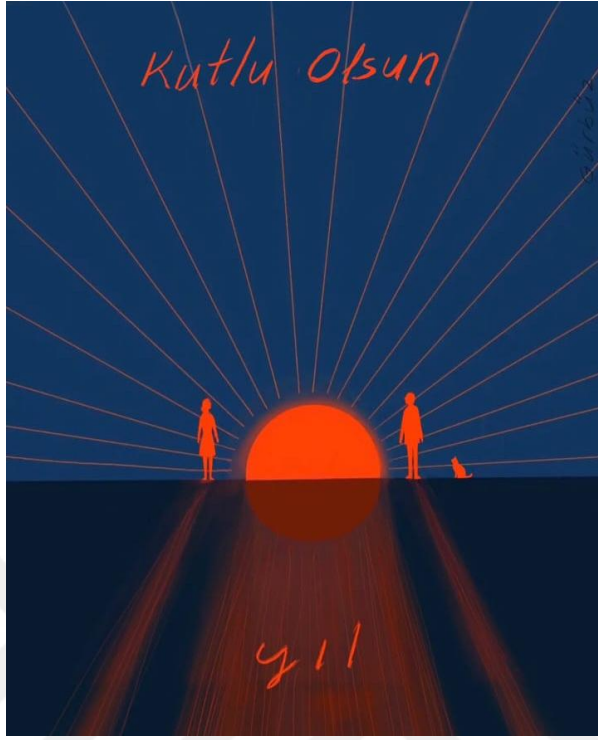
7.10 Ağaçların Hayatımızdaki Önemi Konulu İllüstrasyon



Görsel 7.10 Ağaçların hayatımızdaki önemi konulu illüstrasyon (URL-41, 2025)

Görsel 7.10’da kesik bir ağacın kökü üzerine yeşil bir ağaç resmedilmiş olduğu görünmektedir. Yaratıcı bakış ile oluşturulmuş olan bu tasarım, umut ve yeniden doğuş temalarını güçlü bir şekilde simgelerken, aynı zamanda ağaçların doğadaki önemini vurgulamaktadır. Kesik ağaç, yalnızca geçmişin ve kayıpların bir sembolü değil, aynı zamanda doğaya verilen zararın da bir göstergesidir. Ağaçlar, ekosistem için hayati öneme sahip olup, oksijen üretir, erozyonu engeller ve biyolojik çeşitliliği destekler. Ağaçların kesilmesi, bu dengeyi bozar ve doğanın tahribatına yol açar. Ancak; resmedilmiş olan yeşil ağacın, kesilmiş ağacın üzerine yerleştirilmesi doğanın direncini, iyileşme gücünü ve insan müdahalesine rağmen doğanın yeniden canlanabileceğini minimal olarak simgelemektedir. Fotoğraf üzerine sadece bir ağaç resmedilerek oluşturulan bu tasarım, hem doğanın korunmasının önemini hem de ağaçların kesilmesinin doğaya verdiği zararın farkındalığını arttırmayı amaçlayan güçlü bir mesaj taşımaktadır.

7.11 Cumhuriyet'in 101. Yılını Kutlayan İllüstrasyon



Görsel 7.11 Cumhuriyet'in 101. Yılını kutlayan illüstrasyon (URL-42, 2025)

Görsel 7.11, sanatçının eserlerinde sıklıkla yer verdiği öğeler ve renkleri kullanarak yapmış olduğu bir illüstrasyondur.

Lacivert zemin, geceyi ve derinliği simgelemektedir. Cumhuriyet'in 101 yıllık yolculuğunun derinliği ve zamanın ötesine işaret etmektedir. Kadın, erkek ve kedi silüetlerinin 101 sayısına dönüştürülmesi eşitliği simgelemektedir. Ayın yarısının deniz olarak nitelendirilebilecek kısmın altında, diğer yarısının da üstünde yer alıp ışık saçıyor olması, Cumhuriyetin karanlık dönemlerden aydınlığa doğru evrimini anlatmaktadır. Üstteki "kutlu olsun" mesajı, altındaki yıl ifadesiyle birlikte, görseli anlamlı ve kutlama amacına uygun kılmaktadır. Tasarımda kullanılan renklerin uyumu ve öğelerin yerleşimi tasarım ilkeleri açısından başarılıdır.

Sanatçı tasarımında Cumhuriyet'in gücünü, geçmişten bugüne gelen değişimi ve aydınlanmayı minimalist bir dil ile anlatmaktadır.

7.12 Muazzez İlmiye Çığ'ın Ölümü Konulu İllüstrasyon



Görsel 7.12 Muazzez İlmiye Çığ İllüstrasyon (URL-43, 2025)

Bu illüstrasyon, Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ'ı onurlandıran bir anma çalışması olarak tasarlanmıştır. Siyah-beyaz tonlamaya sahip olan görselde, merkezde Muazzez İlmiye Çığ'ın portresi yer almaktadır. Arkasında ışık huzmeleriyle oluşturulan bir hale etkisi, onun aydınlatıcı kimliğini ve bilim dünyasına katkılarını vurgulamaktadır. Ön planda yer alan ve çizgisel bir anlatımla tasvir edilen kitaplar, onun akademik çalışmalarını ve bilgiye olan katkısını simgelemektedir. Üst kısımda ismi ve yaşam yılları belirtilerek kendisine duyulan saygı ifade edilmiştir. Görselin alt kısmında ise "Gürbüz" imzası bulunmaktadır. Bu da eserin sanatçısına ait olduğunu göstermektedir. Genel olarak, sade ama etkileyici bir tasarım dili kullanılmıştır.

7.13 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Konulu Afiş

Kadına şiddete
hayır!!!!...



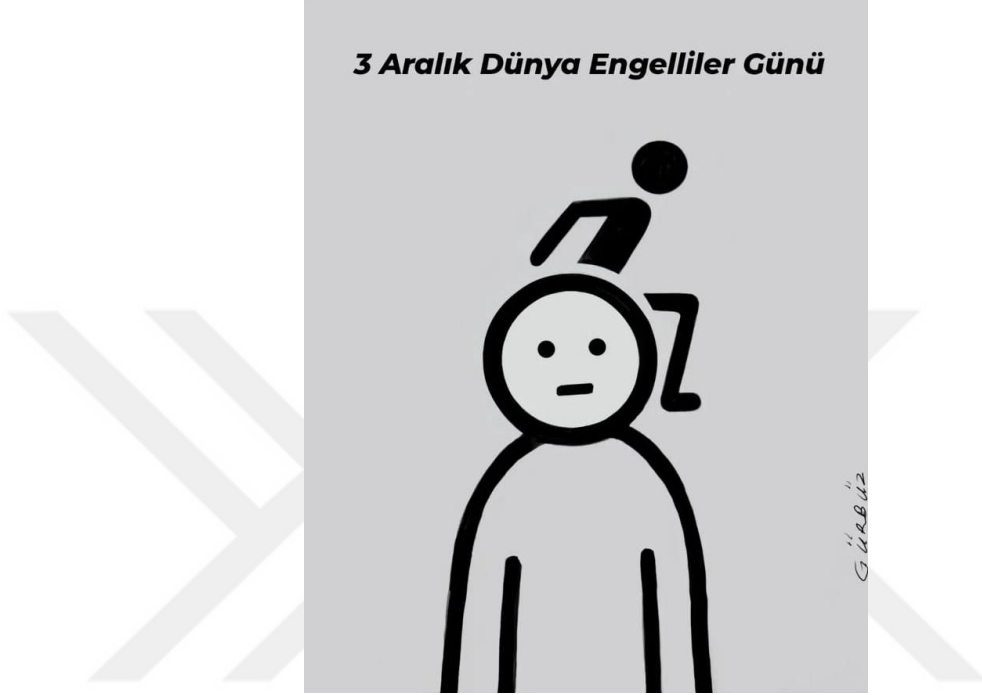
Görsel 7.13 25 Kasım kadına yönelik şiddete karşı uluslararası mücadele günü konulu afiş
(URL-44, 2025)

Tasarımda beyaz zemin üzerinde bağırrır şekilde ağzı açık siyah bir kadın silüeti bulunmaktadır. Kadının bağırrır şekilde açık görünen ağzı bir bıçağın keskin tarafını andıran formda şekillenmiştir. Bu ağız açıklığında bulunan bıçağın sapı olarak nitelendirilebilecek kısmı ağız dışında görünmektedir. Kadının ağzının açık olması bir çığlık, acı veya haykırışın simgesidir. Ancak ağzın formunun bıçağın keskin tarafını andırması, şiddetin zarar verici doğasını vurgular. Bıçak yalnızca fiziksel şiddeti değil, aynı zamanda kadının sesini duyurma çabasının engellenmesini simgeler. Bıçak sapının dışarıda olması ise, şiddetin sadece bireysel bir sorun olmadığını, toplumsal yapılar tarafından sürdürüldüğünü gösterir.

Beyaz zemin üzerine siyah kadın silüeti ve konuyu açıklayan nitelikte kısa yazının yazılmış olması tasarımın boşluk ilkesine uygun şekilde yapıldığını göstermektedir. Kullanılan renkler, silüetin büyüklüğü ve yazılan yazı tasarım genelinde dengeli ve uyumlu şekilde yerleştirilmiştir. Açık renk zemin üzerinde koyu öge kullanılması vurgunun yerinde yapıldığını göstermektedir. Tasarımda temel tasarım ilkelerinden olan boşluk ve aynı zamanda boşluk ve doluluklardan bir anlam çıkarılan Gestalt kuramından söz edilmektedir.

Tasarım Geştalt kuramı ile minimalizm birlikte oluşturulmuş toplumsal sorumluluğumuzu hatırlatan güçlü bir anlatımdır.

7.14 3 Aralık Dünya Engelliler Günü Konulu İllüstrasyon



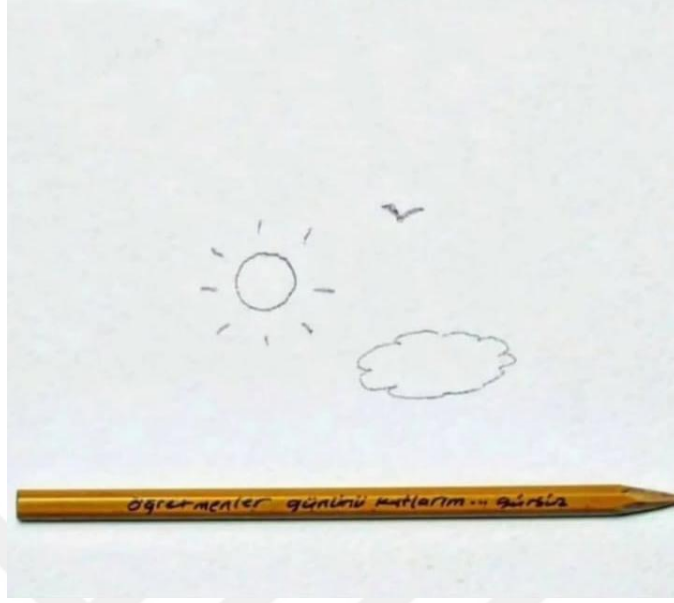
Görsel 7.14 3 Aralık dünya engelliler günü konulu illüstrasyon (URL-45, 2025)

Görsel 7.14 Engelliler günü için yapılmış sosyal bir illüstrasyondur. Tasarımda gri zemin üzerinde siyah renkte çizgisel şekilde bir insan figürü bulunmaktadır. Sanatçı burada insan figürünün kafasını bir tekerlekli sandalye tekerleğiyle bütünleştirerek engelli bireylerin hareketlilik ihtiyaçlarına dikkat çekmektedir.

Açık gri renk üzerine siyah çizgisel şekilde yer alan ögeler ve tasarımın konusuna dair bilgi veren kısa yazının yerleşimi tasarımı, dengeli ve bir bütün olarak gözler önünü sermektedir.

Mesajın sade ve etkili bir şekilde iletilmesini sağlayan minimalist yaklaşımla oluşturulan bu tasarım, engellilikle ilgili farkındalık yaratmayı amaçlayan basit fakat bir o kadar da anlam yüklü bir görsel olarak ortaya çıkmaktadır.

7.15 24 Kasım Öğretmenler Günü Konulu İllüstrasyon



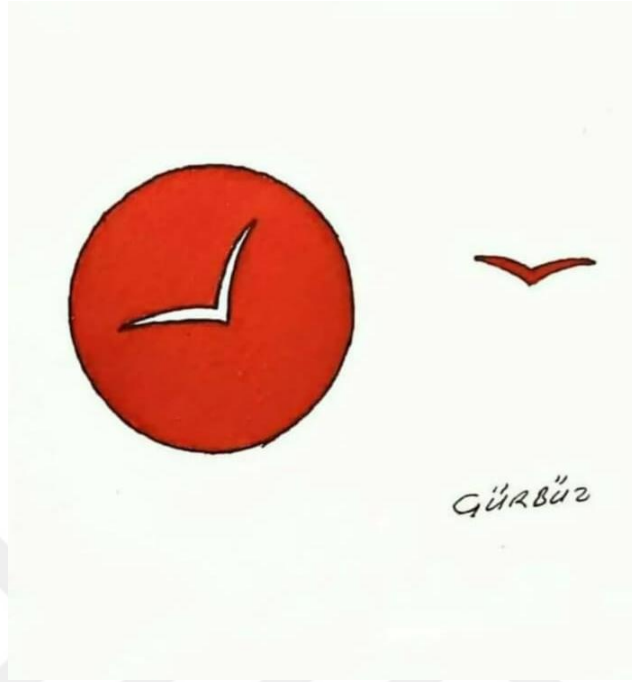
Görsel 7.15 24 Kasım öğretmenler günü konulu illüstrasyon (URL-46, 2025)

Görsel 7.15’de gri zemin üzerinde kurşun kalemle basit çizgilerle tasarlanmış bulut, kuş ve güneş figürleri doğanın ve özgürlüğün sembelleri olarak görselde yer almaktadır. Çizgisel yaklaşım, fazla detaydan kaçınılmasıyla özün ve temel öğelerin vurgulanmasını sağlar. Kurşun kalemin alt kısmında yatay bir şekilde yer alması, eğitimin ve öğretmenlerin toplumdaki yönlendirici rolünü sembolize ederken, sanatçının kalem üzerine yazdığı “öğretmenler gününü kutlarım” yazısı, bu sade tasarımın temel mesajını net bir şekilde iletmektedir.

Aynı çizgisel üslubun kullanılması öğeler arasında birlik sağlarken tasarımda yer alan öğeler dengeli şekilde yerleştirilmiştir. Güneş, bulut ve kuş figürü yukarıda, altta yatay vaziyette bulunan kalem tasarıma dinamik bir akış kazandırmaktadır. Açık zemin üzerinde aynı ton çizgisel öğelerin dışında yer alan kalemin sarı renkli oluşu vurgu sağlamaktadır.

Genel itibari ile tasarım minimalizmin sade ve anlam yüklü dilini kullanarak öğretmenler gününü kutlayan bir mesaj iletmektedir.

7.16 10 Kasım Atatürk'ü Anma Konulu İllüstrasyon



Görsel 7.16 10 Kasım Atatürk'ü anma konulu illüstrasyon (URL-47, 2025)

Görsel 7.16'da görülen tasarım 10 Kasım Atatürk'ü Anma günü için yapılmıştır. Beyaz zemin üzerinde yer alan kırmızı yuvarlak saati simgelerken, yuvarlaktan kesilmiş parça formunda ki uçan kuş figürü, Atatürk'ün ölüm saatine, yani 09.05'e yapılan göndermeyi estetik şekilde ifade etmektedir. Kesilen yuvarlak parça, Atatürk'ün ölümüyle zamanın durduğu o anı simgelerken aynı zamanda o anın yaratacağı büyük boşluğu ifade etmektedir.

Beyaz zemin üzerinde yer alan kırmızı yuvarlak tasarımın sol kısmında, yuvarlaktan kopan kuşu simgeleyen parça sağ tarafta yer alarak tasarımda dengeyi oluştururken kuş figürünün sol tarafa uçuyor izlenimi vermesi tasarımda hareket hissi yaratmaktadır.

Bu tasarım, sadelik içinde derin bir saygı ve anma anlamı taşımaktadır. Tasarımda kullanılan öğelerin azlığı ve sadeliğine bakıldığında minimalist bir çalışma olduğu görülmektedir.

7.17 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü Konulu İllüstrasyon



Görsel 7.17 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü Konulu İllüstrasyon (URL-48, 2025)

Görsel 7.17, 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü'nü simgelenmesi amacıyla yapılmış bir illüstrasyondur. Beyaz zemin üzerinde basit çizgilerle resmedilmiş bulut ve kuş figürleri doğanın sadeliğini ve sakinliğini yansıtırken alt kısımdaki ağaçlar 11 Kasım tarihine atıfta bulunarak anlam kazanmaktadır. Uzun ağaçlar, gün olan 11'i simgelerken, kısa ağaçlar ise ay olan 11'i temsil etmektedir. Sayı ile yazılmış 2024 ağaçlar ile birlikte bu anlamlı günün 11.11.2024 olarak zihnimizde anımsanmasını sağlayan tarihsel bir referans sunmaktadır.

Beyaz zemin üzerine resmedilmiş olan illüstrasyonda, çizgisel öğeler birbiri ile uyumlu ve öğelerin dağılımı genel olarak dengelidir. Tasarımın konusu itibari ile ağaçlar ve yıl yeşil renk kullanılarak yapılmış ve üstte konuyu kısaca belirten yazı kırmızı olarak yer almaktadır. Karmaşadan uzak oluşturulan bu tasarımda kullanılan öğeler ve renkler birbiriyle bir bütün haldedir.

Çalışma bütünüyle incelendiğinde minimalist yaklaşım sunan bir çalışma olduğu görülmektedir.

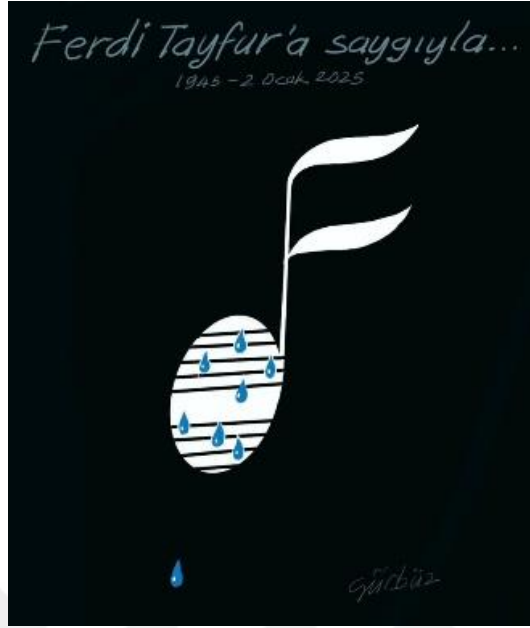
7.18 Yeni Yıl Temalı İllüstrasyon



Görsel 7.18 Yeni Yıl Temalı İllüstrasyon (URL-49, 2025)

Görsel 7.18’de görülen tasarım, beyaz zemin üzerine yerleştirilmiş yedi kibrit çöpünden oluşmaktadır. Kibrit çöplerinin altısı yanmış biri yanmamış vaziyette bulunmakta ve altında ‘Happy New Year 2025’ yazmaktadır. Yanmış ile yanmamış kibrit çöpleri arasındaki farka dikkat çekilmektedir. Yanmamış kibrit çöpü ve altındaki yazıya vurgu yapılarak izleyici yönlendirmektedir. Beyaz zemin, çalışmanın sade yapısını pekiştiriyorken görsel karmaşa yaratmadan verilmek istenen mesajı odaklanmayı sağlamaktadır. Yanmamış kibrit çöpü ve altındaki “Happy New Year 2025” diğer unsurlara göre görsel ve kavramsal olarak öne çıkıyor olması tasarımda hiyerarşik düzen sağlandığını göstermektedir. Kibrit çöplerinin tasarımda yatay zemin üzerine eşit aralıklarla yerleştirilmiş olması dengeli bir görsel bütünlük sağlamaktadır. Yanmış kibrit çöplerinin tekrarıyla bir ritim yaratılıyorken izleyici yönlendirmektedir. Yanmamış kibrit ise tekrarın bozulduğu noktada izleyici durup düşünmeye zorlamaktadır. Bu tasarım, hem minimalizm hem de temel tasarım ilkeleri açısından başarılı şekilde oluşturulmuş az öğe ile derin bir mesaj vermektedir. Fazlalıklardan kaçınılmış ve dikkat dağıtan unsur bulunmayan bu tasarım minimalist bir çalışma örneğidir.

7.19 Ferdi Tayfur'un Ölümü Konulu İllüstrasyon

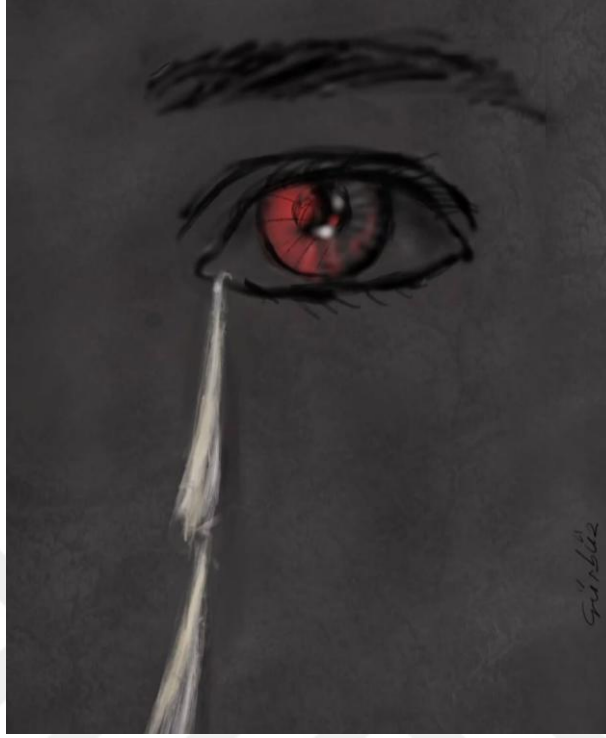


Görsel 7.19 Ferdi Tayfur'un Ölümü Konulu İllüstrasyon (URL-50, 2025)

Ferdi Tayfur'un ölümünün ardından yapılan Görsel 7.19'daki tasarımda siyah zemin üzerine bir beyaz 16'lık çeyrek nota çizilmiştir. Notanın oval kısmının içerisinde nota çizgileri üzerinde mavi renkte gözyaşını simgeleyen su damlacıkları bulunmaktadır. Notanın üst kısmında yer alan iki yatay çizgi ile Ferdi Tayfur'un adının baş harfini anımsattığı görülmektedir. Tasarımın üst kısmında "Ferdi Tayfur'a saygıyla... 1945-2 Ocak 2025" yazılmıştır.

Tasarımın merkezine yerleştirilmiş olan nota simetrik bir denge sağlamıştır. Siyah zemin ağır ve hüzün dolu derin bir his vererek zeminde bir ağırlık oluştururken beyaz nota ve mavi detaylar bu dengeyi yumuşatmaktadır. Beyaz nota koyu zemin üzerinde net bir şekilde vurgulanarak izleyicinin dikkatini doğrudan çekmektedir. Tasarımda siyah beyaz kontrastı çok etkili bir şekilde kullanılmıştır. Boşluk ilkesi açısından bakıldığında fazlasıyla negatif alan sunan siyah zemin tasarımın odak noktası olan notayı daha da belirginleştirir. Bu çalışma tasarım ilkelerine uygun düşünülmüş bir kompozisyondur. Az öge ile çok katmanlı anlam yaratılmış bu tasarım minimalist anlayışla yapılmıştır.

7.20 Bolu/Kartalkaya Otel Yangını Konulu İllüstrasyon



Görsel 7.20 Bolu/Kartalkaya Otel Yangını Konulu İllüstrasyon (URL-51, 2025)

Ülkemizi sarsan bir olay olarak Bolu/Kartalkaya’da meydana gelen otel yangını sonucu verdiğimiz kayıplara ithafen yapılmış bir illüstrasyondur. Tasarımda koyu gri zemin üzerinde tek bir kaş ve göz bulunmaktadır. Gözün rengi yangından dolayı alevleri anımsatan kırmızı renktedir. Göz pınarından gözyaşı akar gibi bir beyazlık bulunmaktadır. Burada yangın esnasında çaresizce kurtulabilmek için birleştirilmiş çarşafı camdan aşağıya sarkıtan vatandaşımızın davranışı resmedilmiştir. Koyu zemin üzerinde siyah resmedilen gözün sadece göz bebeği ve çarşafa renk verilerek yapılan vurgu başarılıdır. Ögelerin yerleşimi ve renklerin uyumu bakımından tasarım dengelidir. Çarşafın aşağıya sallanıyor gibi etki ile resmedilmesi hareket hissi olduğunu göstermektedir. Tek bir göz ve çarşafın neler ifade edebileceğini gözler önüne sermekte olan bu tasarım minimalizm açısından başarılı bir illüstrasyondur.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Mağara duvarlarından başlayarak günümüze kadar gelen süreçte illüstrasyon sanatı tarih boyunca gelişimler göstermiştir. Dünya’da el yazmaları ile başlayan serüven Türkiye’de matbaanın bulunması ile gözle görülür halde gelişim göstermiştir. Ülkemizde illüstrasyonun tarihi Uygur Türk’leri ile birlikte başlamıştır. Türkler’de illüstrasyonun tarihinin çok fazla olduğu söylenebilir. Matbaanın ülkeye gelmesi sonrası basılan Tarih-i Hind’i Garbi kitabı tam anlamıyla başlangıç olarak görülebilir. Cumhuriyet dönemi ile birlikte Türk illüstrasyon sanatçıları dergi, gazete ve kitaplarda çeşitli illüstrasyon tasarımları yapmışlardır. Minimalizm ve grafik tasarım ilişkisi dünyada siyasi amaçlı yapılan propaganda afişlerinde görülmektedir. Bu afişlerde az ile çoğu anlatmak hedeflenmiş ve bu düşünce başarıyla gösterilmiştir. Yine Türkiye’de yapılan Cumhuriyet sonrası illüstrasyon tasarımlarında minimalizmin etkisinde kalınmıştır. Türk Grafik Tasarımında önemli bir yer edinen Gürbüz Doğan Ekşioğlu günümüzde hem kendinden sonra gelen sanatçılara hem de topluma anlamlı mesajlar vermektedir. Dünya’nın birçok yerinde Gürbüz Doğan Ekşioğlu’nun eserleri sergilenmiş ve çeşitli ödüllere layık görülmüştür. Çalışmalarında bolca sadeliğe yer vermiş ve karmaşadan kaçınmıştır. Yapılan incelemelerde sanatçının; sade renk paleti, sade formlar ile minimalizmin temel unsurlarını kullandığı görülmektedir. Yaptığı sosyal konulu eserlerde bu tekniği başarıyla uyguladığı görülmektedir. Sanatçının minimalizmden etkilenmesi yalnızca bir tercih değil, anlatmak istediği duygu ve düşünceleri daha dolu aktarma arzusundandır. Günümüzde sürekli güncel sosyal konulara yer verme isteği de aslında grafik tasarımcı olarak topluma mesaj verme niteliği taşımaktadır. Kendisi Yeditepe Üniversitesi’nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Bu anlamda alanında uzman sanatçılar tarafından öğrencilerin yetiştirilmesi oldukça önemli bir husustur. İllüstrasyon sanatına ilgisi olan öğrenci ve sanatçıların Gürbüz Doğan Ekşioğlu’nun eserlerinden ilham alarak yollarına devam ettikleri yaptıkları çalışmalarda kendini hissettirmektedir.

Bu çalışma, Gürbüz Doğan Ekşioğlu’nun illüstrasyonlarında minimalizmin etkisini ortaya koymuştur. Minimalizmin illüstrasyon sanatında mesajın daha güçlü ve anlaşılır iletilmesine katkı sunduğu belirlenmiştir. Sanatçının kullandığı renk,

kompozisyon ve semboller, izleyiciye net bir anlatım sunarak minimalizmin illüstrasyon üzerindeki etkinliğini kanıtlamaktadır. Ayrıca, Ekşioğlu'nun illüstrasyonlarının toplumsal olaylara duyarlılığı artıran bir anlatım dili sunduğu gözlemlenmiştir.

Bulgular ışığında, illüstrasyon sanatçılara görsel sadelikle mesaj iletiminin etkisini artırma ve sembolik anlatımın gücünü keşfetme yönünde önerilerde bulunulabilir. Minimalizmin illüstrasyon sanatı üzerindeki etkilerinin daha geniş çapta analiz edilmesi ve farklı sanatçılar üzerinde benzer çalışmaların yürütülmesi önerilebilir.



KAYNAKÇA

- Acartürk, G. (2019). *İllüstrasyonda görsel göstergelerin anlatılması ve mesaj : Gürbüz Doğan Ekşioğlu* [Yüksek Lisans Tezi]. Ordu Üniversitesi.
- Açıkgöz, S. (2007). *Sanat eğitimde illüstrasyon* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Balkan, S. (2016). *Alphonse Mucha'nın afişlerindeki tipografik ve görsel elemanlar arasındaki ilişkinin temel tasarım ilkeleri açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Becer, E. (2018). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Yayıncılık.
- Bilgiç, T. (2010). *Cumhuriyet sonrası Türk resim sanatında görülen peyzaj resimlerinin tasarım ilkelerine göre incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
- Çıtaklı, F. (2014). *Mizahi illüstrasyonla, sosyal politik kültürel artistik sorgulamalar* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Doğan, B. B. (2018). *Türk grafik tasarımının gelişimi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Dursun, N. (2013). *Evrimleşen grafik ile illüstrasyon ve animasyon ilişkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Elden, M., ve Özdem, Ö. O. (2015). *Reklamda görsel tasarım yaratıcılık ve sanat*. Say Yayınları.
- Gökalan, M. (2023). *Türk grafik tasarım tarihinde "Mengü Ertel" etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Haydaroğlu, D. (2022). *Konutlarda minimalizm kavramının örnekler üzerinden incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi.
- Hodge, S. (2011). *Gerçekten bilmeniz gereken 50 sanat fikri*. Bkz Yayıncılık.
- Özel, M. (2019). *Türkiye'de moda illüstrasyonunun tarihsel gelişimi*. Yeditepe Üniversitesi.
- Özsoy, V., ve Ayaydın, A. (2016). *Görsel tasarım ilke ve öğeleri*. Pegem Akademi.

Özşeker, T. H. (2021). *Minimalizm sanat akımının müzik albüm kapak tasarımlarına etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi.

Polat, H. (2019). *Konutlarda seramik malzeme kullanımının iç mekan tasarım ilkeleri bağlamında incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi.

Serdar, Z. (2023). *Mekan tasarımında dokunma duyusu ve tasarım ilkelerinin gözmerkezci yaklaşım kapsamında incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

Şahin, N. (2018). *Türkiye'de sanat ve pozitif bilimlerin ortak çalışma alanı olarak bilimsel illüstrasyonlar* [Yüksek Lisans Tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Tepecik, A. (2002). *Grafik sanatlar*. Derya&Sistem Ofset.

Turgut, E. (2013). *Grafik dil ve anlatım biçimleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

URL-1: <https://cdn.wannaasdr.com/production/post/2017/10/altamira-cave-art-wannart-sanat.jpg> Erişim Tarihi: 10.02.2024.

URL-2: <https://gdh-data.s3.eu-central-1.amazonaws.com/content/webp/b73daaad-0961-4ff2-b9ae-0489ab2b6f64> Erişim Tarihi: 10.02.2024.

URL-3: <https://arkeofili.com/wp-content/uploads/2023/01/longepap1.jpeg> Erişim Tarihi: 15.02.2024.

URL-3: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d2/Jingangjing.jpg> Erişim Tarihi: 17.02.2024.

URL-4: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/2/2c/%C4%B0hap_Hulusi_Alfabe.jpg Erişim Tarihi: 18.02.2024.

URL-5: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-denge-1.jpg> Erişim Tarihi: 18.02.2024.

URL-6: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-hiyerarsi-1.jpg> Erişim Tarihi: 28.02.2024.

URL-7: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-hiyerarsi-1.jpg>

B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-oruntu-1.jpgErişim Tarihi: 01.03.2024.

URL-8: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-ritim-2.jpg>Erişim Tarihi: 02.03.2024.

URL-9: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-bosluk.jpg>Erişim Tarihi: 02.03.2024.

URL-10: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-oranti.jpg>Erişim Tarihi: 05.03.2024.

URL-11: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-vurgu.jpg>Erişim Tarihi: 06.03.2024.

URL-12: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-hareket.jpg>Erişim Tarihi: 08.03.2024.

URL-13: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-uyum.jpg>Erişim Tarihi: 11.03.2024.

URL-14: <https://istanbulbogazicienstitu.com/view/images/uploads/2022-11/Temel%20Tasar%C4%B1m%20%C4%B0lkeleri%20ve%20Tasar%C4%B1m%20Elemanlar%C4%B1/temel-tasarim-ilkeleri-kontrast.jpg>Erişim Tarihi: 11.03.2024.

URL-15: https://st.depositphotos.com/1526816/2492/v/450/depositphotos_24928525-stock-illustration-a-book-with-a-castle.jpgErişim Tarihi: 20.03.2024.

URL-16: <https://www.worldhistory.org/uploads/images/1426.jpg?v=1656177244>Erişim Tarihi: 25.03.2024.

URL-17: <https://i0.wp.com/blogs.princeton.edu/cotsen/wp-content/uploads/sites/88/2016/02/woodcut46verso.jpg?ssl=1>Erişim Tarihi: 25.03.2024.

- URL-18: [https://cms.hacibayram.edu.tr/api/files/1/Hac%C4%B1bayram%20AHBV/gsf-git\(tr-TR\)/haber/Screen%20Shot%202020-11-09%20at%2022.58.30.png](https://cms.hacibayram.edu.tr/api/files/1/Hac%C4%B1bayram%20AHBV/gsf-git(tr-TR)/haber/Screen%20Shot%202020-11-09%20at%2022.58.30.png)Erişim Tarihi: 01.04.2024.
- URL-19: https://mir-s3-cdn-cf.behance.net/project_modules/hd/1dead_777755721.5c910e98a9650.pngErişim Tarihi: 05.04.2024.
- URL-20: https://instagram.fesb6-1.fna.fbcdn.net/v/t51.29350-15/440746310_289000850925564_2881280338237648832_n.webpErişim Tarihi: 05.04.2024.
- URL-21: <https://ezgibozogullarindan.com/wp-content/uploads/2020/01/Orbita-Arterleri-scaled.jpeg>Erişim Tarihi: 07.04.2024.
- URL-22: <https://media.istockphoto.com/id/1266921249/tr/vekt%C3%B6r/vekt%C3%B6r-bask%C4%B1%C4%B1-devre-kart%C4%B1-beyaz-izole-bir-arka-plan-%C3%BCzerinde-bir-kalp-ile-ye%C5%9Fil-varyant.jpg>Erişim Tarihi: 08.04.2024.
- URL-23: https://media.tate.org.uk/aztate-prd-ew-dg-wgtail-st1-ctr-data/images/width-600_kYYvDjZ.jpgErişim Tarihi: 15.04.2024.
- URL-24: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/4/44/Carl_Andre_Equivalent_VIII_1966_120Firebricks.jpgErişim Tarihi: 20.04.2024.
- URL-25: https://storage.googleapis.com/rail-legacy-media/production/content/article_image/image/28585/rexer-judd-1.jpgErişim Tarihi: 20.04.2024.
- URL-26: <https://www.moma.org/media/W1siZiIsIjI5OTM3OSJdLFsicCIsmNvbnZlcnQiLCItcXVhbGl0eSA5MCAtemVzaXplIDIwMDB4MjAwMFx1MDAzZSJdXQ.jpg?sha=c1ede5c8c2a1956b>Erişim Tarihi: 05.05.2024.
- URL-27: https://static01.nyt.com/images/2009/01/20/arts/design/20fukuda_190.jpg?quality=75&auto=webp&disable=upscaleErişim Tarihi: 06.05.2024.
- URL-28: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/6/61/Pink_Floyd_Dark_Side_of_the_Moon.jpgErişim Tarihi: 08.05.2024.
- URL-29: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/12/We_Can_Do_It%21.jpg/800px-We_Can_Do_It%21.jpgErişim Tarihi: 09.05.2024.
- URL-30: <https://m.media-amazon.com/images/I/61fTgvg0MAL.jpg>Erişim Tarihi: 09.05.2024.
- URL-31: <https://www.edebiyathaber.net/wp-content/uploads/2023/01/gurbuz-dogan-eksioglu.jpg>Erişim Tarihi: 10.05.2024.

URL-32: https://www.instagram.com/p/C66MIR_Cife/?img_index=1Erişim Tarihi: 22.05.2024.

URL-33: <https://www.instagram.com/p/DAslM8gOKRV/>Erişim Tarihi: 22.05.2024.

URL-34: <https://www.instagram.com/p/DARLNh1OKow/> Erişim Tarihi: 23.05.2024.

URL-35: <https://www.instagram.com/p/C-voTWcuPEA/>Erişim Tarihi: 25.05.2024.

URL-36: <https://www.instagram.com/p/C9r1-4LtPBG/>Erişim Tarihi: 26.05.2024.

URL-37: https://www.instagram.com/p/C2_48FpNbph/?img_index=1Erişim Tarihi: 26.05.2024.

URL-38: <https://www.instagram.com/p/C9cF7kRtS1C/>Erişim Tarihi: 29.05.2024.

URL-39: https://www.instagram.com/p/C7YybIMC_2m/Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-40: <https://www.instagram.com/p/C6s5pfWCix6/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-41: <https://www.instagram.com/p/CyGWVQatBu4/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-42: <https://www.instagram.com/p/DBuG0Tgu46k/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-43: <https://www.instagram.com/p/DCfFBCVuLnp/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-44: https://www.instagram.com/p/C0EFWGCNk_P/Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-45: <https://www.instagram.com/p/C0YkUvBtB4N/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-46: https://www.instagram.com/p/DCv49bYOYTd/?img_index=3&igsh=MXMzOTZlZnVtZ2NhbQ%3D%3DErişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-46:<https://www.instagram.com/gurbuz.de/p/CkxOxKSqzQl/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-47:<https://www.instagram.com/gurbuz.de/p/wehgW2Htu9WT/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-48:<https://www.instagram.com/gurbuz.de/p/DTYW2Htu9te5/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-49:<https://www.instagram.com/gurbuz.de/p/LKLOatytu9WT/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-50:<https://www.instagram.com/gurbuz.de/p/MNOW2Htu9WT/>Erişim Tarihi: 09.02.2025.

URL-51:<https://www.instagram.com/gurbuz.de/p/DCOW2HDG49WT/>Erişim Tarihi : 09.02.2025.

Uslu, Y. (2017). *Grafik tasarımda mükemmellik kusurluluk afişler*. Ekin Yayıncılık.

Ustaömeroğlu, A. A. (1998). *Mimari analiz için temel tasarım öğe ve ilkelerinin kullanımı ile oluşturulan estetik ağırlıklı bir yöntem araştırması*. Karadeniz Teknik Üniversitesi [Doktora Tezi].

Üç, S. (2025). *Kim tasarlıyor? Karakter tasarımında yapay zeka kullanımı ve özgünlük sorunu*. Yaşar Üniversitesi [Yüksek Lisans Tezi].





EKLER

EK A - Gürbüz Doğan Ekşioğlu İle Röportaj ve Fotoğraf

Biraz kendinizden bahseder misiniz?

1954 Ordu Mesudiye doğumluyum. Resim yapma yeteneğim küçükken belli oldu. İlkokul da defter süsleri yaparken bana da yapar mısın diyenler oluyordu. Köyde okudum. O zaman şöyle bir sistem vardı; hukuk fakültesini bitirenler öğretmen olabiliyordu. İstanbul'dan gelen Hukuk Fakültesi mezunu bir öğretmenimiz vardı. Seni resim yarışmalarına sokmak gerekiyor dedi. Ortaokulda resimlerim çok beğeniliyordu. Lisedeyken ise resim kursunda parlak bir öğrenciydim. İşlerim panolara asılırdı. Hocamız işleri çok beğenirdi. Mutlaka akademiye gitmem gerektiğini söylüyorlardı. İstanbul'a 1973 yılında geldim. İlk geldiğimde Güzel Sanatlar'ı kazanamayınca Vatan İnşaat Fakültesi'nde okudum. 1975 yılında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulunu kazandım. Çok başarılı bir öğrencilik sürecim oldu. Mezun olduğumda 12 tane ödülüm vardı. 1 yıl reklam ajansından çalıştım pek hoşuma gitmediği için mezun olduğum okula 1981 yılında asistan olarak göreve başladım. 1986'da sanatta yeterlilik aldım. 1996 yılına kadar 44 tanesi ulusal 27 tanesi uluslararası ödül aldım. Uluslararası aldığım ödüller sayesinde yurtdışına çıkma imkânı buldum. 30'dan fazla ülkede işlerim yayınlandı. 4 tanesi yurtdışı olmak üzere 52 tane kişisel sergi açtım. 2006 yılına Marmara Güzel Sanatlar Fakültesinden emekli oldum. 18 yıldır Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarım Bölümünde hocalık yapıyorum. Kendi kişisel atölyem bulunmaktadır. Çalışmalarımın çoğu kâğıt üzerine 0.1 rapido ile farklı yerlerde tarayarak oluşturmuş olduğum fikirlerdir.

İllüstrasyon sanatına ilginiz hangi yıllarda başladı ve neden bu alanı seçtiniz?

Daha önceden resim bölümüne girmek istiyordum. Fakat bana grafik tasarım bölümünün daha iyi olduğunu söylediler. Bende grafik tasarım bölümüne girdikten sonra bu bölümde illüstrasyon alanı olduğunu gördüm ve bu alanın kendime daha yakın olduğunu düşünerek bu alanda ilerledim. Grafik tasarım herhangi bir olayı duyguyu düşünceyi görsel olarak ifade etmektir. Tesadüfen girdiğim bölüm yeteneğim ile uyum sağladı. Başarılı olmamın sebebi; sevmek, karşılık beklememek ve çalışmak.

Yabancı veya yerli olarak bu sanatta ideal olarak etkilendiğiniz biri oldu mu?

Eğer önümdeki sanatçılar olmasa idi ben olmazdım. Karikatür yapmamın sebebi gazetelerdeki Turan Selçuk, Ali Ersoy gibi ustaların Semih Balcıoğlu'nun işleri ilgimi çekerdi. O karikatürleri çok beğenirdim. Sonra Türk Grafik Tarihi'nin Mengü Ertel afişleri çok ilgimi çekerdi. Milliyet sanat dergisinde o afişleri görürdüm. Bende lisedeyken okulun Folklor afişlerini yapardım. Flemenk ressam Bossh 14. yüzyılda yaşayan ressamın resimleri ilgimi çekerdi. Van Gogh resimleri çok hoşuma giderdi. Lisedeyken hoca yağlı boya resmi çizmemizi istedi bende Van Gogh'un etkilendiğim bilardo eserinden farklı bir eser çizdim.

Ek A'nın Devamı

Günümüzde takip ettiğiniz, çalışmalarını takdir ettiğiniz bir sanatçı var mı?

Takip ettiğim çizerler var kendilerinin çalışmalarını severek takip ediyorum.

Sizden sonra gelen genç sanatçılara vermek istediğiniz altın tavsiyeleriniz var mı?

Birinci tavsiyem, sevdiği alan ve dalı seçmesi.

İkincisi, karşılık beklemeden çalışsın.

Üçüncüsü, sabırlı olsun

Dördüncüsü, genel kültürü ve mesleki kültürü olsun. Şiiri, edebiyatı, felsefe ve sanatı sevsin. Çünkü hayat bir cümle kurmak gibidir.

Beşincisi, bulunmuş olduğu ortam ile yetinmeyip kendini yetiştirsın.

Yaptığınız tasarımlarda taslak çalışması yapıyor musunuz yoksa direk bilgisayar üzerinden mi tasarlıyorsunuz?

Yapıyorum. Taslak ve eskizi çok fazla kullanırım. Dosya dosya eskizlerim bulunmaktadır.

Size Türkiye'de illüstrasyon sanatının gelişimini desteklemek için üniversitelerde yapılması gereken değişiklikler var mı, varsa nelerdir?

Üniversitelerde illüstrasyon ders olarak var. Ama her üniversitede var mı bilmiyorum. İllüstrasyon adında ayrı bir bölüm olması daha yararlı olur. Oradaki öğrencinin tüm teknikleri öğrenmesi gerekir. Mezun olduğunda dünyanın her yerine iş yapabilir. Resim bölümünden ve grafik bölümünden mezun olanlar içerisinde kendi gayretleri ile illüstratör olan öğrenciler bulunmaktadır.

Size illüstrasyon sanatında fikir mi önemli yoksa teknik olarak programları daha iyi kullanmak mı?

İllüstrasyonda bana göre teknik önemlidir. İnsanlar hep güzelin peşindedir. Bende hem iyi teknik hem de yaratıcılık vardır. Teknik iyi olsun hiç bir şey anlatmasın.

Size illüstrasyon sanatı yaparken doğuştan gelen bir yetenek sahibi olmak gerekli mi?

Yetenek gelişen bir şeydir. Ama çalışmak gerekiyor. Yetenekli olarak doğmuş birinin gelişmesi ile yeteneği olmayan birinin gelişmesi arasında fark vardır. Yetenekli olarak doğmayan birisi çok çalışırsa kendini geliştirerek kazanır. Ama yetenekliysen, yeteneği olmayan kadar çalışırsan zirveye çıkarsın konforlu hayatın olur. Tanrı bütün insanları yetenekli yaratmıştır. Ama yaşamış oldukları hayat insanların yeteneklerini keşfetmesine müsaade etmez.

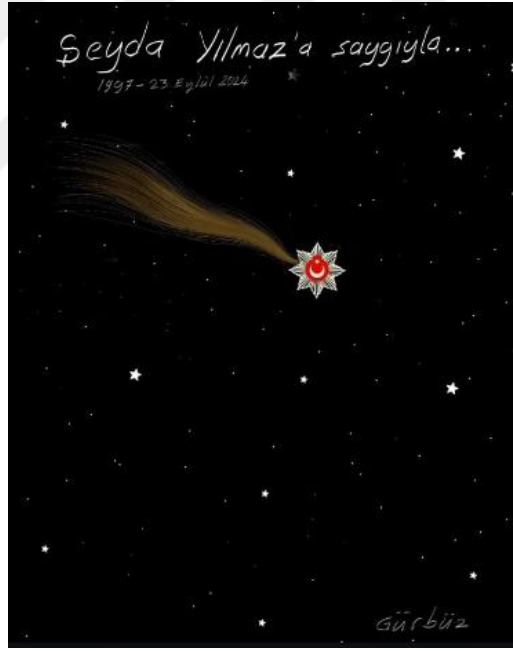
Ek A'nın Devamı

Gördüğüm kadarıyla eserlerinizde minimal bir anlatım olduğunu söylemek mümkün. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Grafik tasarım öyle bir şey 80 km hızla yolda giderken havalimanına yetişeceksin. Havalimanı yolunu gösteren okun çok minimal olması gerekir ki havalimanı yolu hemen algılsın. Basılı işler insanın algılayacağı bir biçimde olması gerekir. Ya da sokak afişleri için, sokakta telaşlı bir şekilde yürürken o afişin ne olduğunu insanın anlaması gerekir. Bu şekilde mesajı vermesi gerekir. Grafikteki temel öğretim budur. Ben işlerimde minimalistliği uyguluyorum.

Sizin eklemek istediğiniz neler var?

Benim eklemek istediğim en başta söylediğim gibi mesleği sevmek, çalışmak, sabretmek. Nasıl bir şeyi ektiğimizde hemen olmuyorsa emek vermek gerekiyor. Hangi mesleği yapıyorsan o mesleğin geçerli olduğu alana kaymak gerekiyor. Çok çalışmak gerekiyor.



Yaptığımız bu eserde siyah arka plan kullanarak neyi ifade etmek istediniz?

Kuyruklu yıldız normal yıldızlardan farklıdır. Bu vesileyle de şehidimizi ön plana çıkarmayı amaçladım. Dikkat çekmesini amaçladım.

Bu eseri tasarlarken neler hissettiniz? Nelerden ilham aldınız?

Polisimize duyduğum minnet duygusu ile sanatçı olarak görevimi yaptım. Sanatçı yaşamış olduğu dönem içerisinde yaşamış olduğu çağın sorunlarına ışık tutmalı ve onu belgelemelidir.

Ek A'nın Devamı



**Bu eserinizde neden beyaz arka plan üzerine illüstrasyon bir çizim tercih ettiniz?
Eserinizde sade bir anlatım kullanmanızın sebebi nedir?**

Çalışmam ne kadar sade olursa o kadar anlaşılır olacağını düşünüyorum. Eğer eserimin arka planında başka renkler kullansaydım balık formu kaybolup giderdi.

Röportaj sonrası sanatçı ile çekilen fotoğraflar

